

ΚΕΚΡΟΥΨ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΤΟΥ ΕΝ ΚΑΙΡΩ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΦΙΛΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

Η ΕΝΟΤΗΣ

ΕΤΟΣ Β'.

15 'Ιανουαρίου 1877.

ΦΥΛΛ. ΚΑ'

ΠΡΟΣ ΤΟ ΚΟΙΝΟΝ.

Ὁ ἐν Καίρῳ Φιλεκπαιδευτικὸς Σύλλογος «*Η ΕΝΟΤΗΣ*», ἐπιθυμῶν τὴν ὅσον ἐνεστὶ εὐρυτέραν διάδοσιν γνώσεων τερπνῶν, ὠφελίμων, ἰδίᾳ δ' ἑλληνοπρεπῶν, ἐψήφισεν ἐν γενικῇ αὐτοῦ Συνελεύσει τὴν ἐξακολούθησιν μὲν τοῦ ἑαυτοῦ περιοδικοῦ «*ὁ Κέκρουψ*», τὴν δωρεάν δὲ διανομὴν αὐτοῦ πρὸς ἅπαντας τοὺς ἑαυτοῦ ἑταίρους, πρὸς τὰ φιλολογικὰ σωματεῖα, μεθ' ὧν διατελεῖ εἰς σχέσεις, καὶ πρὸς τὰς ἐφημερίδας καὶ περιοδικὰ συγγράμματα, ὅσα ἐπιθυμοῦσιν ἀνταλλαγὴν, ὅρισας τὸ τίμημα τῆς ἐτησίης συνδρομῆς εἰς μόνον 12 φράγκα διὰ πάντας τοὺς ἄλλους.

Τὸ δὲ Διοικητικὸν Συμβούλιον, ἐκτελοῦν τὰς ἀποφάσεις τοῦ Συλλόγου, κατήρτισε τὴν συντακτικὴν Ἐπιτροπὴν τοῦ περιοδικοῦ διὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐκ τοῦ Προέδρου τοῦ Συλλόγου καὶ τῶν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἀντεπιστελλόντων ἑταίρων ΚΚ. Βασ. Ἀργυροπούλου καὶ Ἀχ. Κυριακοπούλου, ἀνδρῶν εἰδικῶς περὶ τὰ ἑλληνικὰ γράμματα καὶ τὴν ἄλλην φιλολογικὴν παιδείαν εὐδοκίμως ἀσχολουμένων.

Ἡναγκασμένον δὲ τὸ Συμβούλιον ἐξ ἀνυ-

περβλήτων λογιστικῶν λόγων ν' ἀρχίσῃ τὴν δευτέραν ἐνιαύσιον περίοδον τοῦ περιοδικοῦ ἀπὸ τῆς 1ης Ἰανουαρίου, ἀποκόπτει τοὺς δύο τελευταίους μῆνας τῆς πρώτης ἐνιαυσίου περιόδου (ἧτις ἔδει νὰ κλείσῃ διὰ τοῦ φυλλαδίου τοῦ Φεβρουαρίου). Ἡ ἀναγκαστικὴ αὕτη ἀποκοπὴ διὰ μὲν τοὺς ἑταίρους ἐκ τῶν πάλαι συνδρομητῶν εἶνε πλέον ἀδιάφορος, καθ' ὃ λαμβάνοντας τοῦ λοιποῦ δωρεάν τὸ περιοδικόν, διὰ δὲ τοὺς μὴ ἑταίρους, τοὺς ἐξωτερικοὺς συνδρομητὰς, καθίσταται ἀζήμιος διὰ τῆς εἰς 12 μόνον φράγκα καταβιβάσεως τῆς ἐτησίου συνδρομῆς ἐπὶ τὸ μέλλον.

Ὁ *Κέκρουψ* θέλει ἐκδίδοσθαι κατὰ μῆνα εἰς φυλλάδιον ἐκ τριῶν τυπογραφικῶν φύλλων ἕκαστον, μετ' ἐξωφύλλου. Θέλει δὲ περιλαμβάνει, πλὴν τῆς ὑπὸ τῶν τακτικῶν συντακτῶν γραφομένης, καὶ ὕλην παντοδαπὴν, παρὰ λογίων ἀνδρῶν ὑποσχεθεῖσαν ἡμῖν.

Ἐν Καίρῳ τῆ 1 Ἰανουαρίου 1877.

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Συλλόγου
Δ. Ι. ΟΙΚΟΝΟΜΟΠΟΥΛΟΣ.

ΠΡΑΚΤΙΚΑ

της

ΓΕΝΙΚΗΣ ΣΥΝΕΛΕΥΣΕΩΣ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

ΤΗΣ 5 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ.

Παρόντων ικανών τακτικών μελών, ο Πρόεδρος εκήρυξεν έναρχομένης τας εργασίας της γενικής Συνελεύσεως, και είπεν :

Ως ἀνηγγέλη ὑμῖν κατὰ τὴν παρελθούσαν Συνέλευσιν, ὁ Κ. Ι. Κόκκαλης ἀνῆλθεν ἐξ Ἀλεξανδρείας, ἵνα λαμπρύνῃ τὴν σημερινὴν Συνέλευσιν, ἀπαγγέλλων ἡμῖν τὸ νέον ποίημά του «Ὁ Ἑσπερινός». Ὁ Κ. Κόκκαλης, γόνος τῆς ἐν Πελοποννήσῳ Δημητσάνης καὶ υἱὸς ἀγωνιστοῦ, ἐφ' ὅσον τὸν βίον ἐντίμως καὶ πολλαχῶς ὑπηρετήσαντος τὴν Πατρίδα, καὶ καταλιπόντος εἰς τὰ τέκνα του ὕλικὴν μὲν περιουσίαν μετριωτάτην, πλοῦτον δὲ ἠθικὸν ἄφθονον καὶ ὄνομα ἐντίμον, εἶνε μὲν ὁπαδὸς τοῦ ἐμπολαίου Ἑρμοῦ, ἀλλὰ συνάμα καὶ λάτρις ἔθνους τῶν Πιερίδων, ἐν δὲ τῇ καρδίᾳ του κοχλάζει ἀενάως τὸ εὐγενὲς καὶ ὑψηλὸν τῆς φιλοπατρίας αἶσθημα, ὕπερ συχνὰ ἐκχειλίζων, οἰστρηλατεῖ αὐτὸν, ἐξάπτει τὴν γόνιμον φαντασίαν του καὶ τὸν φέρει ὑπόπτερον εἰς ὕψη αἰθέρια, εἰς χρόνους ἄλλους. Καθ' ἕκαστον δὲ τοιοῦτον ποιητικὸν ἐνθουσιασμόν, πυκνὰ καὶ πτερόεντα ἐκφεύγουσι τοῦ στόματός του ἔπη, ἕτινα συλλαμβάνων διὰ τῆς γραφίδος, καὶ δεσμεύων ἐπὶ τοῦ χάρτου, δωροφορεῖ τῷ Ἑλληνισμῷ. Τοιαύτην ἔχει τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ νῦν ἀπαγγελησόμενον ἐνταῦθα ποίημά του «Ὁ Ἑσπερινός».

Ἀνελθὼν δὲ κατὰ πρόσκλησιν τοῦ Προέδρου ἐπὶ τὴν ἐξέδραν ὁ Κ. Κόκκαλης ἤρξατο, μετὰ βραχεῖαν προεισαγωγὴν, τῆς ἀπαγγελίας τοῦ ποιήματος, ὕπερ ἡ Συνέλευσις ἠκροάσατο μετὰ μεγίστης

προσοχῆς καὶ συγκινήσεως, ἐπισφραγίσασ' αὐτὸ διὰ βραχδαίων καὶ λίαν παρατεταμένων χειροκροτημάτων.

Ὁ Πρόεδρος, εὐχαριστήσας τὸν Κ. Κόκκαλην, καὶ συγχαρεὶς αὐτῷ ἐπὶ τῇ ἐπιτυχίᾳ τοῦ ἔργου του, εἶπε :

Μετὰ βαθείας συγκινήσεως πάντες ἠκούσαμεν τὰ χρυσὰ ὄντως καὶ ἐνθουσιώθη τοῦ Κ. Κόκκαλη ἔπη, πολλῶν δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς δάκρυα πατριωτικῆς κατανύξεως καθ' ἅπασαν τὴν ἀπαγγελίαν καθύγραναν. Διόπερ πλὴν τῆς αὐθορμήτου ἐπιδοκιμασίας τῆς Συνελεύσεως, τῆς ἐκδηλωθείσης διὰ βραχδαίων χειροκροτήσεων, προτείνω πρὸς τιμὴν τοῦ Κ. Κόκκαλη καὶ δευτέραν λελογισμένην ἐπιδοκιμασίαν διὰ δευτέρας χειροκροτήσεως, ὡς καὶ τὴν δημοσίευσιν τοῦ ποιήματός του διὰ τοῦ Κέκροπος.

Ἡ Συνέλευσις καὶ ἐκ δευτέρου παταγωδῶς καὶ ἐφ' ἱκανὰς στιγμὰς ἐχειροκρότησε.

Ἀκολούθως ὁ Πρόεδρος, ἀναμνήσας τῇ Συνελεύσει, ὅτι κατὰ τὴν παρελθούσαν συνεδρίασιν ὑπέσχετο νὰ ὑποβάλῃ αὐτῇ πρὸς ἐπιψήφισιν πρότασιν σκοπούσαν εἰς θεραπείαν τοῦ ἀτοπήματος τῆς δυσχεροῦς ἀπαρτήσεως τῶν Συνεδριάσεων τοῦ Συμβουλίου, ὑπέβαλε τὴν ἐξῆς πρότασιν :

« Οἱ ἐννέα πρῶτοι ἐπιλαχόντες Σύμβουλοι θέλουσιν ἀναπληροῦν τοὺς παραιτούμενους, ἀποδημοῦντας, ἢ κωλυομένους Συμβούλους, καλούμενοι πρὸς τοῦτο κατὰ σειρὰν δι' ἐγγράφου ἀνακοινώσεως ὑπὸ τοῦ Προέδρου.»

Ἦν ἡ Συνέλευσις ἀπεδέξατο παμψηφεῖ.

Κατόπιν ὁ Πρόεδρος, ὑποδείξας διὰ μακρῶν εἰς τὴν Συνέλευσιν τὴν ὠφέλειαν, ἥτις δύναται νὰ προκύψῃ ἐκ τῆς συλλογῆς, συντηρήσεως καὶ ἀποστολῆς

εἰς Ἀθήνας ἀρχαιοτήτων οἰωνδήποτε ὡς καὶ ἀντικειμένων τῆς φυσικῆς ἱστορίας καὶ ἐθνολογίας, ὑπέβαλε τῇ Συνελεύσει πρὸς ἐπιψήφισιν τὴν ἐξῆς πρότασιν :

« Συνιστᾶται ἐν τῷ καταστήματι τοῦ Συλλόγου συλλογὴ ἀρχαιοτήτων οἰωνδήποτε καὶ ἀντικειμένων Φυσικῆς Ἱστορίας καὶ Ἑθνολογίας, δωρουμένων ὑπὸ τε τῶν ἀνὰ τὴν Αἴγυπτον ἐταίρων καὶ ὑπὸ παντὸς ἄλλου φιλομούσου καὶ φιλαρχαίου. Ἄμα δὲ ὡς ἱκανὸν αὐτῶν συλλέγεται ποσὸν, θέλει ἀποστέλλεσθαι ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου πρὸς τὰ ἐν Ἀθήναις σχετικὰ Μουσεῖα.»

Ἦν ἡ Συνέλευσις ἀπεδέξατο παμψηφεῖ.

Ἐφεξῆς ὁ Πρόεδρος, ἀνακοινώσας διὰ βραχέων τὸ μέγα καὶ ἀνέλπιστον ἀποτέλεσμα τῶν ἐν Μυκῆναις ὑπὸ τοῦ Κ. Σχλίσμαν γενομένων ἄρτι ἀνασκαφῶν, καὶ ἐγκωμιάσας τὸν φιλελληνισμόν καὶ τὸν πρὸς τὴν ἐπιστήμην ἔρωτα τοῦ ἀνδρός, προέτεινεν αὐτὸν ὡς μέλος ἐπίτιμον τοῦ Συλλόγου, ἡ δὲ Συνέλευσις παμψηφεῖ ἀνηγόρευσε αὐτόν.

Προσέτι ἐπὶ τῇ προτάσει τοῦ Προέδρου ἡ Συνέλευσις ἀνηγόρευσε ἐπίτιμον μέλος τὸν διακεκριμένον λόγιον καὶ φιλέλληνα ἰατρὸν, Κ. Ὀνούφριον Ἀβάτην.

Ζητήσας τότε καὶ λαβὼν τὸν λόγον ὁ ἐταῖρος Κ. Γ. Μαζαράκης, ὠμίλησε περὶ τῶν ὑπὲρ τοῦ Ἑλληνισμοῦ μεγίστων ἐργασιῶν τοῦ μεγάλου τῆς Ἀγγλίας πολιτικοῦ ἀνδρός Κ. Γλάδστωνος καὶ ὑπέβαλε τῇ Συνελεύσει τὰ ἐξῆς πρὸς ἐπιψήφισιν :

1) Ν' ἀναγορευθῇ ὁ Κ. Γλάδστων ἐπίτιμος Ἀντιπρόεδρος τοῦ Συλλόγου.

2) Ν' ἀναρτηθῇ ἡ εἰκὼν αὐτοῦ ἐν τῇ αἴθουσῃ τῶν Συνελεύσεων τοῦ Συλλόγου καὶ

3) Ἐπιμελεῖα τοῦ Συλλόγου νὰ συνταχθῇ, ὑπογραφή καὶ ἀποσταλῇ πρὸς αὐτὸν εὐχαριστήριος ἀναφορὰ τῶν ἐν Κέρῳ παροικούντων Ἑλλήνων.

Θέσαντος δὲ εἰς ψηφοφορίαν τοῦ Προέδρου τὴν πρότασιν ταύτην, ἡ Συνέλευσις ἀπεδέξατο αὐτὴν ὁμοθυμῶς καὶ ἀσυζητητεῖ.

Κατόπιν ὁ Πρόεδρος εἶπεν, ὅτι δεόν ἡ Συνέλευσις νὰ προβῇ εἰς τὰς ἀρχαιρεσίας πρὸς ἐκλογὴν τοῦ νέου Συμβουλίου· διώρισε δὲ ψηφολέκτας μὲν τοὺς ἐταίρους ΚΚ. Νικ. Σακκόπουλον καὶ Δημ. Διακομίδην, γραμματεῖς δὲ τοὺς ἐταίρους ΚΚ. Γερ. Μαζαράκην καὶ Θ. Παπαλιᾶν.

Ἀρξαμένης δὲ τῆς ψηφοφορίας περὶ τὴν ἡμίσειαν ὥραν μ. μ. καὶ ψηφοφορησάντων 38 ἐταίρων (πολλῶν ἀπελθόντων διὰ τὸ προκεχωρηκῶς τῆς ὥρας), ἐξελέχθησαν Σύμβουλοι μὲν οἱ Κύριοι

1) Δ. Ι. Οἰκονομόπουλος	διὰ ψήφων	36
2) Δ. Γεωργιάδης	»	33
3) Θ. Καλουτᾶς	»	31
4) Γερ. Μαζαράκης	»	25
5) Εὐ. Πανᾶς	»	22
6) Δ. Διακομίδης	»	20
7) Σωτ. Βιολαρᾶς	»	20
8) Ἰάκ. Βαρούτης	»	20
9) Στ. Καψαμπέλης	»	18

Ἀναπληρωταὶ δὲ αὐτῶν οἱ Κύριοι :

1) Ν. Τσιγαδᾶς	διὰ ψήφων	15
2) Δημ. Φιλίππου	»	14
3) Θ. Παπαλιᾶς	»	14
4) Ν. Σακκόπουλος	»	13
5) Σωτ. Μαρκόπουλος	»	7
6) Εὐ. Ἀγγελόπουλος	»	7
7) Γερ. Βολτέρας	»	6

- 8) Ἡλ. Ἰατροῦ διὰ ψήφων 5
9) Νικ. Μαράτος » 5

Ἀνακηρυχθέντος δὲ τοῦ ἀποτελέσματος τούτου, ὁ Πρόεδρος ἐκήρυξε περαιωμένας τὰς ἐργασίας τῆς Συνελεύσεως, καὶ διέλυσε αὐτὴν τὴν 11) 2 ὥραν μ. μ.

Ἐν Καίρῳ τῆ 5 Δεκεμβρίου 1876.

Ὁ Πρόεδρος

Δ. Ι. ΟΙΚΟΝΟΜΟΠΟΥΛΟΣ.

Ὁ Γραμματεὺς

Γ. ΜΑΖΑΡΑΚΗΣ.

Π Ρ Α Ξ Ι Σ Υ.

ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ.

Συνελθόντων ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Καταστήματος τῶν κάτωθι ὑπογεγραμμένων Συμβούλων, περὶ τὴν 11 ὥραν π. μ., ὁ Πρόεδρος ἀνήγγειλεν, ὅτι, παραιτηθέντων τῶν ΚΚ. Γερ. Μαζαράκη καὶ Σωτ. Βιολαῤᾶ, προσεκάλεσεν ἐγγράφως, κατὰ τὰ νενομισμένα, πρὸς ἀντικατάστασιν αὐτῶν τοὺς ΚΚ. Νικ. Τσιγαδᾶν καὶ Δημ. Φιλίππου· προσεκάλεσε δὲ τοὺς παρόντας Συμβούλους νὰ προβῶσιν εἰς τὰς κατὰ τὸ ἄρθρον 16 τοῦ Καταστατικοῦ ἀρχαιερείας, καὶ, τούτων γενομένων, ἐξελέχθησαν παψηφεί Πρόεδρος μὲν ὁ Κ. Δ. Ι. Οἰκονομόπουλος, Ἀντιπρόεδροι δὲ οἱ ΚΚ. Θεόδ. Καλουτᾶς καὶ Δημ. Φιλίππου, Ταμίας δὲ ὁ Κ. Δημ. Γεωργιάδης, καὶ Γραμματεὺς ὁ Κ. Στυλ. Καψαμπέλης, μενόντων οὕτω Συμβούλων τῶν ΚΚ. Δημ. Διακομίδου, Ἰακ. Βαρούτη, Νικ. Τσιγαδᾶ καὶ Εὐαγ. Πανᾶ.

Ἐπὶ τῇ προτάσει τοῦ Προέδρου ὠνομάσθη ὁ ἐταῖρος Κ. Ι. Κόκκαλης Ἐφορος τοῦ Συλλόγου, ἀναλαμβάνων καὶ πᾶσαν τὴν γραφικὴν αὐτοῦ ἐργασίαν.

Ἐπὶ τῇ προτάσει ὁμοίως τοῦ Προέδρου ἀνέγραψεν εἰς τὰ ἀντεπιστέλλοντα μέλη τοὺς

ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ΚΚ. Βασ. Ἀργυρόπουλον, Ἀχ. Κυριακόπουλον καὶ Νικ. Καρυδιᾶν.

Συνεκρότησε δὲ τὴν Συτακτικὴν Ἐπιτροπὴν τοῦ περιοδικοῦ τοῦ Συλλόγου διὰ τὸ ἐπιόν ἔτος ἐκ τοῦ Προέδρου τοῦ Συλλόγου καὶ τῶν ἀντεπιστελλόντων ἐταῖρων Βασ. Ἀργυροπούλου καὶ Ἀχ. Κυριακοπούλου.

Ἀνέθηκε δὲ τὴν φροντίδα τῆς εὐπρεπίσεως καὶ διακοσμήσεως τοῦ νέου καταστήματος τοῦ Συλλόγου πρὸς τὸν Σύμβουλον Κ. Ἰακ. Βαρούτην.

Ἐν Καίρῳ τῆ 15 Δεκεμβρίου 1876.

Δ. Ι. ΟΙΚΟΝΟΜΟΠΟΥΛΟΣ.

ΔΗΜ. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ.

ΙΑΚ. ΒΑΡΟΥΤΗΣ.

Δ. ΔΙΑΚΟΜΙΔΗΣ.

ΣΤ. ΚΑΨΑΜΠΕΛΗΣ.

ΕΥ. ΠΑΝΑΣ.

ΠΕΡΙ ΑΠΟΙΚΙΩΝ.

Φιλόμουσοι Κυρίαὶ καὶ Κύριοι,

Ἀκολουθῶν τὸ πρόγραμμα καὶ τὸν σκοπὸν τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου παρουσιάζομαι καὶ ἡμερὸν, εἰ καὶ ἀδυνάτως ἔχων πρὸς τὸ θέμα τοῦ λόγου, ἵν' ἀναμνήσω ὑμῖν τὰς τε ἀρετὰς καὶ τὰ ἐλαττώματα τῶν ἡμετέρων προγόνων, ἀφ' ὧν ὀρμώμενοι ὀφείλομεν ἅπαντες ἵνα, ἀπὸ κοινοῦ ἐργαζόμενοι, διορθώσωμεν τὰ κακῶς τῶν ἡμετέρων ἔχοντα, καὶ συνεισθῶμεν ἐν τῷ μέλλοντι ἡμῶν σταδίῳ μίαν θέλησιν, μίαν φωνήν, μίαν ἀφοσίωσιν καὶ ἓνα σκοπὸν ὑπὲρ τῆς δόξης τῆς πατρίδος ἡμῶν ἔχοντες.

Τὸ θέμα ὑπερ ἐξελεξάμην, εἶναι αἱ πάλαι ἀποικίαι, ὑπερ ἔστιν, ἡ πάλαι ἐξωτερικὴ καὶ διεθνὴς τῆς Ἑλλάδος θέσις, ἐν ἧ καταφαίνεται, ἢ τε λαμπρὰ τοῦ Ἑλληνος ἀτομικὴ ἀρε-

τῆ, καὶ τὰ κληιδούντα αὐτὴν πολιτικὰ αὐτοῦ ἐλαττώματα.

Ἐν αὐτῷ διετύπωσα καὶ ἀρχάς τινας κοινὰς κοινὰς δὲ λέγω, διότι εἶναι ἤδη ἀρχαὶ παντὸς Ἑλλήνος. Αὐταὶ δὲ εἰσιν ἐκ τούτου ἴσως ἀσθενεῖς πρὸς τὴν ὑφὴν τοῦ λόγου, καὶ διὰ τοῦτο ἐξαιτοῦμαι εὐμενῆ τὴν ἀκρόασιν φιλομούσου καὶ ἀνεκτικοῦ, ὡς εἶδος, ἀκροατηρίου. Ἀλλὰ συμβαίνει ἕκαστος κατὰ τὰς οἰκείας αὐτοῦ δυνάμεις νὰ κρίνῃ, ν' ἀποβαίῃ δὲ καὶ ἀγαθὸς πολίτης κατὰ τὸ ἐνὸν αὐτῷ καθ' ὅσον καὶ ἐν εἰλικρινεῖα πολιτεύεται. Θὰ ἐδίσταζον δ' ἄλλως, ἢ θὰ ἀπέφευγον νὰ ὀμιλήσω ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου ἀφ' οὗ τὸσαῦται ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ σοφαὶ διδασκαλαὶ ἐξηγήθησαν.

Τὸ θέμα ἴσως φανῆ εἰς τινας, μάλιστα κατὰ τὰς σημερινὰς περιστάσεις, καὶ πάντῃ ξένον, ἢ ἄλλως ἐλάχιστον πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις ἀκροατηρίου ἀπαιτοῦντος ἐπιστημονικὴν διδασκαλίαν· καὶ ὅμως ἐπὶ τοσοῦτον εἶνε συνδεδεμένον πρὸς τὴν σημερινὴν ἐποχὴν, ὥστε νὰ δύναται νὰ καταστῇ καὶ διδασκαλία πρὸς τὴν μέλλουσαν ἐνὸς ἐκάστου ἡμῶν πολιτικὴν πορείαν, ἢ ἐπίδρασιν ἄλλως, ἐπὶ τῆς πολιτικῆς ἐνεργείας τῶν διεπόντων τὰς τύχας τοῦ ἔθνους ἡμῶν. Οὕτως ἐὰν μὴ ἄλλο κατορθώσω, παρέχω ὅμως νύξιν εἰς τοὺς δυναμένους ἵνα ὠριμώτερον σκέπτονται καὶ βαθύτερον κρίνωσι περὶ μέλλοντος, πεποιθῶς ὅτι ὁ νοῦς αὐτῶν πλείονα μὲν τὰ καλὰ θὰ παραγάγῃ, κρείττονα δὲ περὶ τοῦ μέλλοντος κρίσιν θὰ ἐπενέγκῃ.

Καὶ δὴ, Ἀποικία, Κύριοι, ὀνομάζεται ἡ ἀπὸ τῆς πατρίδος εἰς ἑτέραν χώραν ὀριστικὴ ἐγκατάστασις οἰκογενειῶν ἰνῶν τὸ εὖ ζῆν αὐτῶν ἐφιεμένων· εἶναι δὲ αὕτη, ἢ τοῦ αὐτοῦ ἔθνους καὶ τῆς αὐτῆς φυλῆς, καὶ λέγεται «καθαρὰ ἀποικία», ἢ περιλαμβάνει διάφορα ἐθνολογικὰ σοιχεῖα καὶ καλεῖται «μικτὴ ἀποικία».

Ἡμεῖς, ὅμως ἐνταῦθα περὶ τοῦ πρώτου εἶδους τῶν ἀποικιῶν θέλομεν πραγματεύεσθαι, ὅπως μὴ τὸν ἡμέτερον λόγον ἀκαίρως παρατείνωμεν. Ὁ ἐν ἀποικίᾳ τινὶ ἐγκαθιστάμενος καλεῖται ἀποικὸς μὲν ἀναφορικῶς πρὸς τὴν γενέτειραν πατρίδα ἢ τοὶ τὴν μητρόπολιν, πρὸς δὲ τὴν νέαν ὀνομάζεται ἔποικος.

Παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἡμῶν προγόνοις, ἀκόμη δὲ ἐὰν ἀνατρέξωμεν καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς προϊστορικοὺς χρόνους, ἐπεκράτει ἡ συνήθεια τοῦ πέμπειν, ἢ τοὶ καθιδρύνειν ἀποικίας μακρὰν ποῦ τῆς μητροπόλεως, καὶ αὐτῆς ἔτι πολλάκις τῆς Ἑλλάδος. Ὅποιον τάχα τὸ αἴτιον; ἢ πολυανθρωπία, ἢ τὸ συμφέρον;

Ὁ Στράβων ἐν μέρει καλῶς ἀποφαίνεται λέγων. «Τῆς δὲ τῶν Ἑλλήνων πλάνης τῆς «εἰς τὰ βάρβαρα ἔθνη νομίζοι τις ἂν αἴτιον «τὸ διασπᾶσθαι κατὰ μέρη μικρὰ καὶ δυναστείας ἐπιπλοκὴν οὐκ ἐχούσας πρὸς ἀλλήλας κατ' αὐθάδειαν.» (βιβλ. γ'. 5). Λέγομεν δ' ἐν μέρει· διότι αἱ ἀποικίαι δὲν ἐγίνοντο πολλάκις ἀσκόπως καὶ τοῦτο μαρτυρεῖ τὸ ἐπίκαιρον τῆς θέσεως μάλιστα δὲ τινῶν ἐξ αὐτῶν.

Αἱ ἀποικίαι ἰδρύνοντο πρὸς ὠφέλειαν, καὶ κατ' ἀμφοτέρα, εἴτε ἕνεκα πίεσεως, εἴτε ἕνεκα ἀνάγκης τοῦ βίου. Ἀλλ' ἐὰν ἐπισταμένως ἐξετάσωμεν θέλομεν ἰδεῖ, ὅτι ἦσαν καὶ κληρουχικαὶ ἀποικίαι καὶ ἐμπορεία. Ὅστε ἔχομεν τέσσαρα εἶδη ἀποικιῶν πρὸς ὠφέλειαν, εἴτε κοινὴν, εἴτε ἰδιοτελεῖ. Πρὸς α', ὡς ἐν παρόδῳ, θέλομεν, προσθέσει καὶ τινὰ περὶ γεωργικῶν ἀποικιῶν ἐν τῷ τέλει τοῦ λόγου ἡμῶν ἐκ τῶν νεωτέρων ἀποικιῶν, αἵτινες κατέλαβον τὰς Ἠπειρούς ἀπάσας.

Εἶναι ὁμολογούμενον ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τῆς πρώτης αὐτοῦ ἐστίας ὀρμώμενος, καὶ κατὰ τὴν ἀρχέγονον ἔτι ἐποχὴν, δι' ἀποικιῶν ἐξηπλοῦτο εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης. Αἱ παραδόσεις τοῦλάχιστον διεφύλαξαν ἡμῖν ἐν

τῆ ἱστορία τῶν ἐθνῶν τὴν ἀνάμνησιν τῆς διασπορᾶς τῶν ἀνθρώπων, καὶ τὴν ὡς ἐκ τῆς ἀποκεντρώσεως μύρωσιν τῶν γλωσσῶν. Αἱ γλώσσαι ἦσαν τὸ πάλαι διάλεκτοί τινες βεβαίως μικραὶ, ἀπόρροιαὶ διανοητικῆς καὶ ἐπὶ μέρους ἀναπτύξεως οἰκογενειῶν τινῶν συγγενῶν, αἵτινες παρήγαγον τὴν φυλὴν, ἢ τὰς φυλάς, σὺν τῷ χρόνῳ δὲ αἱ μὲν φυλαὶ τὰ ἔθνη· αἱ δὲ διάλεκτοί τὰς γλώσσας ἐμύρωσαν. Ἄλλὰ τίς ἡ αἰτία τῆς διασπορᾶς; Ἡ διάστασις.

Ἡ διάστασις ὀρμαίνεται βεβαίως ἐκ τινος πάντοτε ἀφετηρίας, ἀλλὰ καὶ ἐκ ψυχολογικῶν φαινομένων, ἅτινα παράγουσι τὴν ζηλοτυπίαν. Ἡ δὲ ζηλοτυπία εἶναι γέννημα ψυχικῆς ἰδιοτελείας, καὶ διὰ τοῦτο ἐμφυτος τῷ ἀνθρώπῳ. Ἡ δύναμις ὅμως αὐτῆς εἶνε μεγάλη καὶ διὰ τοῦτο εὐκολώτατα ἀποκαθίσταται καὶ ἐλαττωματικὴ διότι ὑπὸ ταύτης κεντούμενος ὁ ἄνθρωπος μάχεται ἀδελφὸς πρὸς ἀδελφόν, συγγενὴς πρὸς συγγενῆ, γείτων πρὸς γείτονα, καὶ κατ' ἀνιόντα λόγον φυλὴ πρὸς φυλὴν, καὶ ἔθνος πρὸς ἔθνος.

Ἀντικείμενον τῆς ζηλοτυπίας εἶναι τὸ πλεόν, ἥτοι τὸ περίσυμα τοῦ πλησίον, ὁ ἄλλος, ἢ εὐτυχία, τὰ ὑπάρχοντα. Ἡ ζηλοτυπία καὶ ὁ φθόνος γεννῶσι τὴν πλεονεξίαν καὶ τὴν ἔχθραν ἢ δ' ἔχθρα τὴν ἀρπαγὴν, τὴν λεηλασίαν, τὴν βίαν καὶ τὸν φόνον. Ἄλλ' ὅμως ὡς ψυχολογικὸν φαινόμενον καὶ αὕτη διὰ τῆς ἀγωγῆς μετριάζεται καὶ χρησιμοποιοῖται.

Ὁ νόμος τὸ πάλαι, Κύριοι, βᾶσιν εἶχε τὴν πλεονεξίαν ἐν τῷ δικαίῳ τοῦ ἰσχυροτέρου. Ἐπόμενον ἄρα ἦτο ἵνα, καθ' ἣν ἔτι ἐποχὴν ἤρξαντο μορφοῦμεναι αἱ φυλαὶ, ἄρξωνται καὶ αἱ μεταναστεύσεις, αἵτινες οὐδὲν ἄλλο ἦσαν, ἢ ἀποικίαι, ἅτε φέρουσαι πάντοτε τὴν ἀνάμνησιν ἐκάστη μεθ' ἑαυτῆς διάτινος ὑλικοῦ ἀντικειμένου παριστῶντος τὸ ἀφ' οὗ ὠρμήθη καὶ διαιωνίζοντος τὸν ἐκ τῆς ἀναμνήσεως σύνδεσμον. Ἡ ἀνάμνησις ἀνακουφίζει πᾶσαν ἐν

τῆ βία ὑπέικουσαν ψυχὴν. Αἱ τότε ὅμως ἀποικίαι ἦσαν καὶ ἀνάλογοι τῆς ἀναπτύξεως τῶν διανοητικῶν δυνάμεων τοῦ τότε ἀνθρώπου. Ὁ ἄνθρωπος ἐν ἐκείνῃ τῇ ἐποχῇ ἔζη φυσικῶς· αἱ δὲ ἐνέργειαι αὐτοῦ συνεταυτίζοντο καὶ πρὸς αὐτὰ τὰ φυσικὰ φαινόμενα. Δίκην κυμάτων ἐφέροντο ἢ ἐτέρα τὴν ἐτέραν εἰς ἑαυτὴν ἀπορροφῶσα φυλὴν. Πᾶσα δ' ἐπερχομένη γαλήνη μείζονα τὴν καταιγιῖδα προσμήνυεν. Ἀφορμὴ ὅμως πρὸς τοῦτο ἦν πάντοτε ἡ πλεονεξία. Περὶ τούτου καὶ ἐν τοῖς ἱστορικοῖς ἔτι χρόνοις ἀποφαίνεται καὶ ὁ κορυφαῖος τῶν ἱστορικῶν Θουκυδίδης λέγων: « Διὰ γὰρ ἀρετὴν γῆς αἵτε δυνάμεις τισὶ μείζους ἐγγιγνόμεναι στάσεις ἐνεποιοῦν ἐξ ὧν ἐφθείροντο καὶ ἅμα ὑπὸ ἀλλοφύλων ἐπεβουλεύοντο. » [Θουκ. βιβλ. β'. α.]

Ἐπῆρξεν ἄρα ἐποχὴ, καθ' ἣν τὰ φυλετικὰ ἔχθη ἐκορυφώθησαν οὕτως, ὥστε προὐκάλεσαν καὶ μάχας αἱματηρὰς καὶ ἀδυσωπῆτους. Τὰ φυλετικὰ ταῦτα ἔχθη ἐξήντλουν τὰς ἐθνικὰς δυνάμεις, ἐπεσκοτίζον δὲ καὶ τὰς πνευματικὰς, ὥστε καὶ εἴ τις ἐνὴν ἀρετῇ ἐπεσκοτίζετο καὶ ἠμβλύνετο καὶ αὕτη. Καὶ ὅμως ἐν τῇ ἀπέλπιδι ταύτῃ καταστάσει οὐδέποτε ἔλειψε καὶ τις σωτήρ. Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἐποχῇ τοὺς σωτήρας τούτους ἐκάλουν ἥρωας καὶ δικαίως. Ἐν τῇ ἐκνόμενῳ ἐκείνῃ καταστάσει μόνοι οὗτοι ὠφέλησαν, μόνοι οὗτοι ἔσωσαν τὸν ἄνθρωπον. Ἄλλ' ἐπανεγένθησαν εἰς τὸ θέμα ἡμῶν.

Αἱ μεταναστεύσεις, Κύριοι, ἦσαν ἀπόρροια πιέσεως, εἴτε ἐσωτερικῆς, εἴτε ἐξωτερικῆς, ἢν προὐκάλεσε τὸ εὖ ζῆν, ὁ πρῶτος δηλ. κατὰ τὸν Ῥουσσὸ φραγμὸς, ἢ πρώτη ἰδιοκτησία. Βεβαίως δὲν ἀσπαζόμεθα τὴν γνώμην τοῦ Ῥουσσώ, ἀλλὰ φέρομεν αὐτὴν ὡς αἰτίαν τῶν γενομένων. Διότι ὁ πρῶτος φραγμὸς ἦτο τὸ πρῶτον βῆμα τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν πολιτισμόν· ἦτο ἢ πρώτη ἀμοιβὴ τῆς ἐργασίας

του ἐν τῷ κόσμῳ, ἀλλὰ καὶ ἡ πρώτη ὁδὸς πρὸς τὴν πλεονεξίαν καὶ ἡ πρώτη ἀφετηρία πρὸς τὰς δεσποτείας, αἵτινες ἐνομιμοποίησαν ἑαυτὰς διὰ τινος συστήματος νόμων συνάδοντος πρὸς τὸ συμφέρον αὐτῶν, ἄγοντος ὅμως τὸν ἄνθρωπον πρὸς τὰς κατ' ἄτομον καὶ κατ' ἔθνος πλεονεξίας. Ἐπειδὴ ὅμως τὸ σύστημα τοῦτο ἦτο ἀρνητικόν, πρὸς ἐξουδετέρωσιν αὐτοῦ ἀντέταξαν τὴν ποινὴν μὲν εἰς τὰς κατ' ἄτομον, τὸν πόλεμον δὲ καὶ τὴν ἀμύνην εἰς τὰς κατ' ἔθνη πλεονεξίας.

Ἐκ τούτου ἤδη κατανοεῖται ὅτι τὰ ἔθνη ἐκπροσωποῦσι τοὺς ἀτομικοὺς χαρακτήρας. Ὁ ἄνθρωπος γεννᾶται καὶ φύσει πλεονέκτης. Ἡ πλεονεξία δ' αὐτοῦ συμβιβάζεται καὶ πρὸς τὴν ἐλευθερίαν του, ἀλλ' ὅμως αὕτη, καὶ τοι εἶναι ἐλάττωμα, μετατρέπεται εἰς ἀρετὴν, ὁπότεν διὰ τοῦ λόγου κανονισθῇ, πᾶσα δ' αὐτῆς ἐπιθυμία τραπῆ ἐτέραν ὁδὸν, τὴν ὁδὸν τῆς ἡμίλλης. Ὡς ψυχολογικὸν φαινόμενον ὅμως ἡ πλεονεξία δὲν ἐξαλείφεται, ἀλλὰ μετριάζεται καὶ κανονίζεται κατὰ τὸ δίκαιον.

Ἐν ἡ λοιπὸν ἐποχῇ τὸ δίκαιον ἐθεμελιόυτο ἐπὶ ἐπισφαλῶν βάσεων, ὁ δὲ ἄνθρωπος ἐστερεῖτο καὶ πείρας καὶ γνώσεων, φυσικῶ τῷ λόγῳ αὕτη κατεῖχεν ὑπὸ τὸ κράτος αὐτῆς ἀπάσας τὰς ἐνεργείας αὐτοῦ, καὶ ὅμως δὲν παρέστυρεν αὐτὸν ἐπὶ τοσοῦτον· διότι συμβαίνει πάντοτε ὅ,τι καὶ εἰς τὰς φυσικὰς ἐνεργείας, « ἢ ἐπίδρασις νὰ παρακολουθῆται ὑπὸ τῆς ἀντιδράσεως » καθὼς λέγει καὶ ὁ Montesquieu (*Esprit des Lois*, livre 5, p. 40), ἐπομένως ὁ ἄνθρωπος εἰς τὰς ἐνεργείας αὐτοῦ νὰ προσεγγίξῃ καὶ νὰ καθοδηγῆται πρὸς τὸν ὀρθὸν λόγον ὑπὸ τῆς ἀνάγκης.

Ἡ πρώτη ἄρα ἀφορμὴ τῶν ἐπιδρομῶν ὑπῆρξεν ἡ πλεονεξία· αἱ ἐπιδρομαὶ ἐπήνεγκον τὰς μεταναστεύσεις, αἱ δὲ μεταναστεύσεις τὰς ἀποικίας. Οὕτως ἐξηγεῖται ἡ ὑπὸ τῶν Θεσσαλῶν κατάληψις τῆς Θεσσαλίας καὶ ἡ

μετανάστευσις τῶν Λοικῶν ἢ ὑπὸ τῶν Δωριέων κατάληψις τῆς Πελοποννήσου καὶ ἡ μεταναστεύσις τῶν Ἀχαιῶν καὶ Ἰώνων, δι' ἧς κατελήφθη ἅπασα ἡ ἀπὸ τοῦ Πόντου παράλιος χώρα τῆς μικρᾶς Ἀσίας μέχρι τῆς κάτω Κιλικίας, ἥτοι τῆς Παμφιλίας, ἐν ἣ ἤκμασαν τοσαῦται πόλεις καὶ ὡς πρὸς τὰς τέχνας, καὶ ὡς πρὸς τὰς ἐπιστήμας, καὶ ὡς πρὸς τὸ ἐμπόριον καὶ τὸν πλοῦτον.

Ὁ ἄνθρωπος, ἀπαλλαττόμενος πάσης ἐξωτερικῆς πιέσεως, ἥτις ἐξουδετεροῖ τὴν πρὸς τὴν πατρίδα αὐτοῦ ἀγάπην, γινώσκει νὰ κανονίξῃ τὰς ἐνεργείας αὐτοῦ καὶ νὰ θέτῃ θεμέλια κοινωνικοῦ βίου ὑγιᾶ καὶ ὑπὸ παντοίας ἐπόψεως συνετὰ, διδασκόμενος ὑπὸ τῆς πείρας καὶ τῆς ἀνάγκης καὶ καθοδηγούμενος ὑπὸ τοῦ κατὰ βαθμὸν, διὰ τῆς δυνάμεως τῆς συγκρίσεως καὶ συζεύξεως, ἀναπτυσσομένου αὐτοῦ λόγου.

Αἱ μεταναστεύσεις αὗται ἔφερον παρὰ τοῖς Ἕλλησι πάντοτε τὸν ἀποικιακὸν χαρακτήρα, ὡς θέλομεν ἰδεῖ· διότι καὶ ἀκουσίως μεταναστεύοντες οἱ Ἕλληνες ὠρμῶντο πάντοτε ἀπὸ φιλίας τινος πόλεως· διότι τοῦτο ἦν παρ' αὐτοῖς νόμιμον.

Ἡ φιλία πόλις ἐκείνη παρεῖχε τοῖς μεταναστεύουσιν ἀπὸ τοῦ Πρυτανείου αὐτῆς τὸ ἐφέστιον πῦρ, ὅπερ ἐκαλεῖτο ἀ φ ἰ δ ρ υ μ α. Ἐτι δὲ τὸν ἱερέα, καὶ τὸν ἰδρυτὴν, ὅστις μετὰ θάνατον ἐπιμάτο ὡς ἥρωας ἐν τῇ ἀποικίᾳ (Θουκ. βιβλ. 2). Οὕτω δὲ ἀπένεκα δικαιώματα μητροπόλεως, μάλιστα εἰάν καὶ τινες τῶν ἑαυτῆς πολιτῶν συμμετεῖχον τῆς ἀποικίας.

Τὰ δικαιώματα δὲ ταῦτα ἦσαν βεβαίως οὐχὶ πολιτικὰ ἀλλὰ κοινωνικὰ καὶ μάλλον ἠθικά. Ἐπεφυλάσσετο φέρ' εἰπεῖν ἡ προεδρεία ἐν ἐπισήμοις ἑορταῖς τοῖς ἀπὸ τῆς μητροπόλεως καλουμένοις θεωροῖς, καὶ ἐτηρεῖτο ξενία τις, ἥτοι στενὴ σχέσις μεταξὺ ἀποικίας καὶ μητροπόλεως, ἥτις ἐπηύξανε τὰς εἰς τὴν μη-

τρόποιν ὠφελείας διὰ τινος συναλλαγῆς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐμπορικῆς. Οὕτω δὲ παρεῖχεν ἐκάστη ἀποικία σέβας θυγατρὸς πρὸς μητέρα· διευκολύνουσα τὸ ἐμπόριον καὶ μεταβιβάζουσαν εἴτε ταλάσιον, ἢ μηχανῆς, ἢ τέχνης ἔργον εἰς τοὺς γείτονας αὐτῆς λαοὺς καὶ τάνάπαλιν.

Τὸ δὲ ἐφέστιον πῦρ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, Κύριοι, ἦτο ἡ μυστηριώδης ἐκείνη δύναμις ἡ συνδέουσα τὸν εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης διεσπαρμένον Ἑλληνισμόν· ἦτο τὸ ζώπυρον τοῦ ἐθνικοῦ πνεύματος· ἦτο ἡ ἀνάμνησις τῆς κοινῆς καταγωγῆς· ἦτο ἡ πρώτη θρησκεία ἡ ἀναμνησκουσα εἰς τὸν ἄνθρωπον ὅτι ἐπλάσθη διὰ τὴν τέχνην. Τοσοῦτον δὲ ἐκράτει τὸν Ἑλληνα προσκεκολλημένον εἰς τὰ πάτρια ὥστε νὰ θεωρῆ καὶ ὕβριν ἀνήκεστον, ἐὰν ἀπέδιδον αὐτῷ ἑτέραν καταγωγὴν, ἑτέραν γλῶσσαν, ἑτέραν θρησκείαν, ἕτερα ἤθη (Θουκ. βιβ. β'. σ. 112).

Ἡ Ἑστία ἦν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, Κύριοι, ἐνωτικὴ τις ἄλυσις συνδέουσα τοὺς εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης διεσπαρμένους Ἑλληνας. Εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης! καὶ διὰ τί ὄχι; Λέγει δέ που καὶ Στράβων: « Τὴν δὲ » Μαλάκην τῆ Μαινάκη τινες τὴν αὐτὴν νο- » μίζουσιν, ἣν ὑστάτην τῶν Φωκαϊκῶν πό- » λεων πρὸς δύσει κειμένην παρειλήφαμεν » οὐκ ἔστι δ' ἄλλ' ἐκείνη μὲν ἀπωτέρω τῆς » Κάλπης ἐστὶ κατεσκευασμένη, τὰ δ' ἔχνη » σώζουσα ἑλληνικῆς πόλεως. »

Ποῦ δὲ ἦν αὕτη ἡ Μαλάκη; πέραν τῆς τῶν Ἰβήρων χώρας πρὸς τὸν Ὀκεανόν! Καὶ πάλιν ἀλλαχοῦ· « Ἐκπέουσιν οὖν ἐκ τῆς ἡμετέρας » θαλάττης εἰς τὴν ἔξω δεξιάν ἐστὶ τοῦτο » καὶ πρὸς αὐτὸ Καρτηία πόλις ἀξιόλογος » καὶ παλαιά. . . . ἔνιοι δὲ καὶ Ἡρακλέους » κτίσμα λέγουσιν αὐτὴν, ἣν ἔστι καὶ Τιμό- » θεος, ὃς φησι καὶ Ἡράκλειαν ὀνομάζεσθαι » τὸ παλαιόν, δεικνυσθαί τε μέγαν περιόλον

» καὶ νεωσοίκους. » (βιβλ γ'. σελ. 118, 15).

Φύσει ναυτίλοι οἱ Ἕλληνες, καὶ διαπλέοντες τὰς θαλάσσας χάριν ἐμπορίας, κατενόουν ἐκ τοῦ σύνεγγυς, ὡς ἐκ τῆς τότε κατ' ἀνάγκην ἀκτοπλοίας, τὰς ἐπικαίρους θέσεις πρὸς τὴν ἐμπορείαν καὶ τὴν κατάκτησιν· πρὸς τοῦτο δὲ οὐδεμίαν περίστασιν ἄφινον νὰ τοὺς διαφεύγῃ. Ἦσαν ἄξιοι μαθηταὶ τῶν διδασκάλων αὐτῶν Φοινίκων πρὸς οὐς καὶ εἰς διαπληκτισμοὺς πολλοὺς πολλὰκις πρὸς δυσμὰς ἐρρωμένως κατήρχοντο. Καὶ τοιοῦτο μὲν τὸ πρῶτον εἶδος τῶν ἀποικιῶν. Πρὶν δ' ἢ προβῶμεν εἰς τὸ δεύτερον εἶδος, προσθέτομέν τινα περὶ ἀφομοιώσεως, ἣτις ἐπεκράτει ἐν ἐποχῇ βεβουθισμένη ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὸ σκότος τῶν ἀπωτάτω αἰώνων.

Εἶναι ἀναντίρρητον ὅτι πᾶσα ἐθνικὴ ἀφομοίωσις τότε μόνον ἀποβαίνει κατορθωτὴ, ὅταν κατορθωθῇ καὶ ἡ συγχώνεσις τῶν διαλέκτων τῶν διαφόρων φυλῶν· καὶ ὅτι ἔθνη ἀπολέσαντα τὴν γλῶσσαν, ἢ μὴ ἔχοντα φιλολογίαν ἀφομοιώθησαν εὐχερέστατα πρὸς ἕτερα ὧν τὰς γλώσσας ἠσπᾶσαντο. Ταῦτο δὲ συμβαίνει καὶ εἰς τὰ ἄτομα, ἅμα ἀποβαλόντα τὴν γλῶσσαν τῶν ἀπέβαλον καὶ τὴν ἐθνικότητά των· διότι ἡ ἀποβολὴ τῆς γλώσσης εἶναι τὸ πρῶτον βῆμα πρὸς τὴν ἀποβολὴν τῶν παραδόσεων καὶ τῆς θρησκείας. Ἡ γλῶσσα λοιπὸν ἐκπροσωπεῖ τὰ ἤθη καὶ ἔθιμα, αὕτη δὲ καὶ μόνη εἶναι ὁ πυρὴν τῆς ἐθνικῆς ἐνώσεως. Ἀλλὰ δύνανται τινες ν' ἀντιτάξωσιν: Οἱ Ἑβραῖοι ἀπέβαλον τὴν ἑαυτῶν γλῶσσαν, ἄρα δὲν εἶναι Ἑβραῖοι; Ναί, ἐπαναλαμβάνομεν αὐτοῖς, οἱ Ἑβραῖοι εἶναι καὶ θὰ ἦναι Ἑβραῖοι εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα· διότι ἐσχῆκασιν καὶ φιλολογίαν καὶ γλῶσσαν καὶ ἱστορίαν πρὸς ἣν εἰσὶ προσκεκολλημένοι ὡς ἐκλεκτοὺς τοῦ Θεοῦ λαός. Οἱ θεόδοτοι παρ' αὐτοῖς νόμοι εἶναι ὅ,τι τὸ ἱερὸν πῦρ τῆς Ἑστίας παρὰ τοῖς Ἑλλησιν. Ἀλλ' οἱ Ἑβραῖοι εἶναι ὁ πρωτότυ-

πος λαός τῆς ὑψηλίου. Εἶνε δὲ κατάδηλον ἄλλως ὅτι ἐν τῇ πάλαι Ἑλλάδι διάφορα Πελασγικὰ φύλα, Κᾶρες, φέρ' εἰπεῖν, Λέλεγες, Κούρητες, Μολοσσοί, Δόλοπες, Ἀρκάδες, Λοκροί, κτλ. συνεχωνεύθησαν πρὸς τὰς τέσσαρας φυλάς καὶ ἀφομοιώθησαν αὐταῖς· αἱ δὲ φυλαὶ αὐταὶ ἐξεπροσώπησαν κατὰ διαφόρους ἐποχὰς καὶ ἀλλεπαλλήλως τὴν χώραν ἐν τῇ διεθνῇ αὐτῆς σχέσει, μέχρις οὐ ἐπεκράτησε τὸ ἑλληνικὸν ὄνομα, φυλῆς σχετικῶς οὐχὶ πολυπληθοῦς ἀλλὰ κραταιᾶς καὶ συνετῆς, ἣτις συγχωνεύσασα εἰς ἑαυτὴν καὶ ἐξουδετέρωσασα τὰς κατ' ἰδίαν τῶν ἄλλων φυλῶν ἐνεργείας, παρήγαγε τὴν πάλαι Ἑλλάδα, (Θουκ. βιβλ. 1 § 3) ἐτοίμην ἵνα ὑποδεχθῇ τὰς πολυπληθεῖς τοῦ Μήδου φάλαγγας ἐν Θερμοπύλαις, ἐν Πλαταιαῖς καὶ ἐν Σαλαμῖνι. Οἷα δὲ κατορθώματα ἐν τῇ βραχυχρονίῳ ταύτῃ ἐνώσει αὐτῆς ἢ Ἑλλάδος ἐπετέλεσε δια τοῦ ἡρωϊσμοῦ καὶ τῆς αὐταπαρνήσεως, διὰ τῆς φιλίας καὶ τῆς συγκεντρώσεως! Ἀλλ' ἅμα παύσασα ἡ ἀναστείλασα τὴν συγκέντρωσιν τῆς διὰ τῆς εἰδοῦς, ἣτις προὐκάλεσε τὸν χωρισμὸν καὶ τὴν ἀντιζηλίαν τῶν δύο φυλῶν, εἶδομεν αὐτὴν περιεθλοῦσαν εἰς τοσοῦτον ἐξευτελισμὸν, ὥστε καὶ νὰ κολακεύῃ τὸν μέγαν βασιλέα, ὅστις τάχιστα κατενόησεν ὅτι ἡ διαίρεσις μόνη κρατεῖ τοὺς Ἑλληνας εἰς ἀδυναμίαν, καὶ ἐπεβρόσθη εἰς τὴν ἀνάκτησιν τῶν ἀπολεσθέντων. Ἡ πολιτικὴ αὕτη διαίρεσις κατέστη ἡ ἀρχὴ καὶ δόξα τῶν δημαγωγῶν τοῦ ἔθνους, καὶ ἐφηρμόσθη τὸ ἀπὸ τούτου κατὰ γράμμα εἰς τὴν πολιτικὴν αὐτῶν πορείαν μέχρι τῆς ἐντελοῦς τῆς Ἑλλάδος παρακμῆς. Ἀλλ' ἐπανέλθωμεν εἰς τὸ θέμα τοῦ λόγου ἡμῶν.

Αἱ πρῶται ἀποικίαι, Κύριοι, εἰς πλοῦτον καὶ ὄλβον περιγεγόμεναι, ἔτι δὲ καὶ δύναμιν, ἤρξαντο ἰδρύουσαι ἐμπορεῖαν ἐν τε τῷ Εὐξείνῳ πρὸς Ἀνατολὰς καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς θαλάσσαις πρὸς δυσμὰς. Τὰ δ' ἐμπορεῖα ταῦτα ἦσαν

οἱ πρόσκοποι τῶν μετὰ ταῦτα ἐπερχομένων ἐποικιῶν, αἵτινες ἐγίνοντο καὶ ἐν πλείονι ἐπισημότητι.

Ἐν αὐταῖς ψηφίζομένης τινος ἀποικίας ἠρωτάτο τὸ πρῶτον τὸ μαντεῖον. Ἀποφαινομένου δὲ τούτου ὄλβον καὶ δύναμιν, ἐξελέγετο ὁ ἄρχων ἢ οἰκίτωρ καὶ ὁ ἱερεὺς. Ὁ οἰκίτωρ, ὡς εἰκὸς, ἦν τις τῶν διαπρεπόντων ἐπὶ συνέσει πολιτῶν, εἰς ὃν ἀνετίθετο ἡ ἀποκατάστασις ἐν τῇ νέᾳ χώρᾳ τοσοῦτων ἀποικίων· μαρτυρεῖ δὲ τοῦτο ὅτι ἀπενέμοντο αὐτῷ καὶ τιμαὶ ἐξαιρετικαί, καὶ ἤρχε μὲν ἐν ὄσφ ἔζη ἐν τῇ νέᾳ πατρίδι, ἐτιμάτο δὲ μετὰ θάνατον ὡς ἥρωος πολιοῦχος προσφερομένων αὐτῷ ἔτι καὶ θυσιῶν καὶ ἐναγισμῶν ἐνιαυσίων. Τὸ ἀφίδρυμα ἐχορηγεῖτο αὐτῷ ἀπὸ τοῦ βωμοῦ τοῦ Πρυτανείου τῆς πόλεως μετὰ τὰ ὄρκια. Ἀπέπλεον δὲ οἱ μὲν δαπάνη τῆς πόλεως, οἱ δὲ τοῦ οἰκίτορος, οἱ δὲ καὶ ἰδίαις δαπάναις. Ἐὰν δὲ τις ἐπεθύμει μὲν νὰ συμμεθέξῃ τῇ ἀποικίᾳ, δὲν ἤθελεν ὅμως νὰ ἐγκαταλείψῃ καὶ τὴν παλαιὰν πατρίδα, ὄφειλε νὰ πληρώσῃ ὠρισμένον τι ποσὸν χρημάτων τῇ μητροπόλει ὅπως μείνῃ ἐν αὐτῇ ὡς πολίτης (Θουκ. βιβλ. 1. 27).

Οἱ ἀποικοὶ λοιπὸν ἀπέπλεον φέροντες μεθ' ἑαυτῶν τὸν οἰκίτορα καὶ τὸν ἱερέα· ἀπέπλεον δὲ πλήρεις χρηστῶν ἐλπίδων πρὸς τὴν νέαν αὐτῶν πατρίδα, ἧς εἶχον τὴν γνώσιν, συνοδευόμενοι ὑπὸ τῶν εὐχῶν τῶν ὑπολειπομένων. Ἐνεκαθίσταντο δὲ εἰς αὐτὴν, ἣτις ἕως τότε ἢ καλύβας τινὰς ἀλιέων περιεῖχε, ἢ ἐμπορεῖόν τι ἄσημον ἦτο. Ἐδεδεμένοντο ὅμως οὗτοι κατὰ τὰ ὄρκια ὑπὸ ὑποχρεώσεων πρὸς τὴν μητρόπολιν πλειόνων μὲν ἠθικῶν, ἀλλ' αἱ ὑποχρεώσεις αὐταὶ δὲν ἴσχυον νὰ δεσμεύωσι τὴν ἐλευθερίαν αὐτῶν, οὐδὲ τὴν ἀνάπτυξιν ν' ἀποκαλύσωσι, διότι σὺν τῷ χρόνῳ προϊόντι καθίσταντο πᾶσαι τιμητικαὶ μόνον.

Αἱ ὑποχρεώσεις δὲ αὐταὶ ἦσαν αἱ ἐξῆς· Δὲν ἠδύνατο π. χ. ἡ ἀποικία νὰ κηρύξῃ πόλεμον

ἀνευ τῆς ἀδείας τῆς μητροπόλεως, οὐδὲ νὰ συνάψῃ συμμαχίαν μετ' ἄλλης πόλεως. Ἐὰν δὲ ἑτέρα τις πόλις ἐκήρυττεν αὐτῇ πόλεμον, ἡ μητρόπολις ἦν ὑπόχρεως νὰ σπεύσῃ ὡς σύμμαχος καὶ μήτηρ εἰς βοήθειαν τῆς θυγατρὸς αὐτῆς ἀποικίας (Διόδ. Σικελ. βιβλ. Ις' 229) (Θουκ. βιβλ. 1, 24). Δὲν ἠδύνατο ἔτι νὰ πέμψῃ ἀποικίαν καὶ αὐτῇ ἀνευ τῆς ἀδείας τῆς μητροπόλεως ἂν δὲ ἐψηφίζετο τοιαύτη ὑπὸ τῆς ἀνάγκης, ὥφειλε νὰ λάβῃ τὸ Ἐφέστιον πῦρ ἀπὸ τῆς μητροπόλεως αὐτῆς, ἔτι δὲ τὸν οἰκίτορα καὶ τὸν ἱερέα. Ἡ δὲ παράβασις τῶν τοιούτων καθηκόντων ἐξάπτουσα τὰ πάθη ἐπέφερε πολλάκις πόλεμον μεταξὺ ἀποικίας καὶ μητροπόλεως, ὅστις συνετάραττε καὶ ἄλλας καὶ πολλάκις ἐγένετο ἀφορμὴ καὶ ἐμφυλίου πολέμου, ὡς διδασκόμεθα τοῦτο ἐκ τοῦ πρὸς Κερκυραίους τῶν Κόρινθίων πολέμου. Ἐὰν δὲ τις ἀποικία ἔγγονος ἑτέρας πολέμουμένη καὶ δεινῶς πάσχουσα ἐπεκαλεῖτο τὴν προστασίαν τῆς ἑαυτῆς μητροπόλεως καὶ ἀπετύγχανεν, ἐδικαιούτο νὰ ἐπεκαλεσθῇ τὴν προστασίαν τῆς προμήτορος αὐτῆς μητροπόλεως.

Ἄλλὰ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, Κύριοι, ἐπεκράτει καὶ ἕτερός τις πολιτικός, μεταξὺ τῶν πολιτειῶν μὲν δεσμός τῶν συμμάχων, ἀλλὰ καὶ μεταξὺ ἀποίκου καὶ μητροπόλεως. Ὅπως ἡ μητρόπολις ἢ ἡ ἀρχουσα πόλις ἦναι ἐν γνώσει τῆς τε δυνάμεως καὶ τῶν διαθέσεων τῆς θυγατρὸς αὐτῆς ἀποικίας, ἢ τῆς συμμάχου αὐτῆς πόλεως, ἐτήρει ἐν αὐτῇ καὶ οἰκείους προξένους ὡς τοῦτο καταφαίνεται ἐν τῷ ἐξῆς: « Προξένοι Ἀθηναίων μηνυταὶ γίνονται τοῖς Ἀθηναίοις ὅτι Μιτηλήναιοι « ζυνοικίζουσι τὴν Λέσβον εἰς τὴν Μιτηλήνην « βίαι. » (Θουκ. βιβλ. γ'. § β). Πιστεύομεν ἐν ταῦθα ὅτι ἐπειδὴ αἱ ἀποικίαι πολλάκις ἐλάμβανον ἀνάπτυξιν ταχέϊαν ὥστε καὶ τάχιστα ἀπέβαινον πάντῃ ἐλεύθεραι, ὡς πρὸς τὰς ἐ-

ξωτερικὰς αὐτῶν σχέσεις, αἱ μητροπόλεις προνοοῦσαι ἐτήρουν σχέσεις στενωτέρας πρὸς αὐτὰς διὰ τῆς ἀρχούσης μερίδος ἢ τῆς ἐπικρατεστέρας τῶν ἀποίκων. Καὶ τοῦτο ὅπως διατηρῶσι διαρκῆ τὴν ἑαυτῶν ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς ἀποικίας. Ἄλλ' αἱ προξενεῖαι δὲν ἀπέβλεπον βεβαίως εἰς τοῦτο καὶ μόνον οἱ κατὰ πόλεις πρόξενοι εἶχον τὸ καθῆκον νὰ διευκολύνωσι τὰς ὑποθέσεις τῶν συμπολιτῶν πρὸς τὰς καθεστῶσας ἀρχὰς τῆς ἀποικίας, ἢ τῆς συμμάχου πόλεως, ὡς προσάται καὶ νὰ ὑποδέχωνται αὐτοὺς ὡς εἰς ξενίαν προνοοῦντες περὶ παντός ὅ,τι ἀπέβλεπε τὴν ἀσφάλειαν τῶν ξένων τῶν. Ἡ προξενία διέφερε τῆς ξενίας καθ' ὅσον ἡ μὲν εἶχε καὶ πολιτικὸν χαρακτῆρα, ἡ δὲ ἰδιωτικὸν μόνον.

Τὴν ἐνότητα λοιπὸν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους ἀπετέλει τὸ πάλαι ἡ γλῶσσα καὶ τὰ ἥθη, αἱ σχέσεις καὶ τὸ πρὸς τὰ πάτρια σέβας. (Θουκ. βιβλ. 1. 85). Ἄλλὰ ταῦτα πάντα δὲν ἤρκεσαν νὰ παραστήσωσι τὴν Ἑλλάδα ὑπὸ τὴν πολιτικὴν ἐποψίν κράτος ἰσχυρὸν καὶ ἀκαταμάχητον, διότι ἡ πολιτικὴ ἐνότης ἔλειπεν ἐν αὐτῇ. Ὅπου ἡ πολιτικὴ ἐνότης λείπει, λείπει καὶ ἡ δύναμις, διακινδυνεύει δὲ καὶ ἡ ἐλευθερία. Ὁρθοτάτην δὲ παρατήρησιν ποιεῖ καὶ ὁ Ἡρόδοτος περὶ τῶν Θρακῶν ὀμιλῶν, ὅτι ἤθελον εἶσθαι ἔθνος μέγα καὶ κραταιότατον ἐὰν ἐκέκτηντο καὶ πολιτικὴν τινα ἐνότητα. (Ἡρόδ. βιβλ. 3).

Αἱ ἀποικίαι, εἰ καὶ ἐπέμποντο πρὸς αὔξησην τῆς δυνάμεως τῆς μητροπόλεως, οὐχ ἤττον τάχιστα ἐχειραφετοῦντο, οἱ δὲ πολιτικοὶ δεσμοὶ ἐχαλαροῦντο, καὶ μόνον ἡ ἠθικὴ συνάφεια παρέμενεν ἀπὸ σέβας καθέπερ προέφημεν πρὸς τὰ πάτρια. Οἰαδήποτε δὲ καὶ ἂν ἦτο ἡ σχέση μεταξὺ μητροπόλεως καὶ ἀποικίας, ἡ ἀποικία ἐθεώρει καθῆκον αὐτῆς ἱερόν, ἐὰν ἐτέλει ἐορτὴν τινα πάνδημον, νὰ καλέσῃ θεωροὺς ἀπὸ τῆς μητροπόλεως αὐτῆς,

οἵτινες καὶ κατήρχοντο τῶν ἱερῶν νενομισμένα γέρα λαμβάνοντες (Ἡρόδ. βιβλ. 1, 25). Ὅπως ὅμως ἐννοήσῃ τις εἰς οἶον σημεῖον ἐφθασαν αἱ ἀποικίαι, εἰς οἶον ἀριθμὸν, εἰς οἶον ἔκτασιν, ἃς μοι ἐπιτρέψῃ τὸ φιλόμουσον ἀκρατήριον ἵνα ποιήσω κατάλογον τῶν κυριωτέρων ἀποικιῶν, αἵτινες συνῆψαν τὴν Ἑλλάδα μετὰ τῶν ἄλλων ἐθνῶν, καὶ ἐξῆραν τὸ Ἑλληνικὸν ὄνομα εἰς δόξαν ἀναφαίρετον καὶ εἰς ἀνεξίτηλον κλέος.

Ἐὰν ἀπὸ τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τοῦ Πόντου ἄξωμεν εὐθείαν μέχρι τοῦ Ἰωνικοῦ κόλπου ἐξωθέν τῆς ἐπικρατείας τοῦ Εὐφράτου, θέλομεν σχηματίσει τραπέζιον ἔχον πενταπλάσιον περίπου ἐμβαδὸν, ἢ ἡ Ἑλλάς ἅπασα. Ἐν αὐτῷ ἀρχόμενοι ἀπὸ τῆς ΒΑ πλευρᾶς τοῦ Πόντου καὶ βαίνοντες πρὸς Δυσμὰς ἀπαντῶμεν τὰ ἐξῆς παράλια ἔθνη, τοὺς Φρύγας, τοὺς Παφλαγῶνας, τοὺς Βιθυνοὺς, τοὺς Μυσσοὺς, τοὺς Λυδοὺς, τοὺς Κῶρας, τοὺς Λυκίους, τοὺς Κίλικας. Ἐν δὲ τῷ μέσῳ τοὺς Φρύγας, τοὺς Πισίδας, τοὺς Λυκαονίους, καὶ πρὸς ἀνατολὰς τούτων τοὺς Καππαδόκας. Τούτων τὰ παράλια ὑπέστησαν τὸ κατ' ἀρχὰς, οἶον εἰπεῖν, τὴν ἐπιδρομὴν τῶν Ἑλλήνων, εἰ καὶ τὰ μὲν αὐτῶν παρέσχον ξενίαν, τὰ δὲ καὶ ἀντίστασιν.

Μετὰ τὴν μετανάστευσιν λοιπὸν τῶν Αἰολέων, Ἰώνων καὶ Δωριέων τὴν γενομένην ὀλίγον μετὰ τὰ Τρωϊκὰ κατελήφθησαν τὸ πρῶτον ἡ Μυσία, ἡ Λυδία καὶ ἡ Καρία μετὰ τῶν παρακειμένων αὐταῖς νήσων, ἐν αἷς καὶ ἡ Ρόδος καὶ ἡ Κῶς, εἰ καὶ αὐταὶ εἶχον καὶ πρὸ τῶν Τρωϊκῶν ἀποίκους. Αἱ ἀποικίαι δὲ αὐταὶ ἀπετέλεσαν τὰς συμπολιτείας τῆς Αἰολίδος, τῆς Ἰωνίας καὶ τῆς Δωριίδος. Ἀκολουθῶς δὲ διὰ νέων ἀποικιῶν κατελήφθη καὶ ἡ Βιθυνία καὶ ἡ Παφλαγονία καὶ ὁ Πόντος ἐνθα, καὶ ἀπὸ τῶν προϊστορικῶν ἔτι χρόνων, ὑπῆρχον ἐμπορεῖά τινα ἀσθενῆ καὶ ὑποκείμενα

εἰς τοὺς βαρβάρους, ὡσπερ εἰκάζεται ἐκ τοῦ περὶ Ἀργοναυτῶν μύθου.

Διέπρεψαν δι' ἐν αὐταῖς ἡ Χαλκιδῶν ἀποικία τῶν Μεγαρέων, εἶτα ἡ Κήζικος ἀποικία τῶν Μιλησίων, αἱ Κολωσσαι, ἡ Φώκαια, ἡ Κύμη, ἡ Σμύρνα, αἱ Κλαζομεναί, αἱ Ἐρυθραί, ἡ Ἐφεσος, ἡ Μίλητος ἡ Κέως, ἡ Κολοφῶν, ἡ Πριήνη, ἡ Μυοῦς, ἡ Λέβεδος, ἡ Ἀλικαρνασσός ἡ πατρίς τοῦ Ἡροδότου καὶ τὰ Πάταρα. Ἐκ δὲ τῶν νήσων ἡ Χίος, ἡ Λέσβος, ἡ Σάμος, ἡ Ρόδος, καὶ ἡ Κῶς.

Βραδύτερον κατελήφθη δ' ἐτέρων ἀποικιῶν ἅπας ὁ Πόντος καὶ ἡ Βιθυνία ἐν οἷς διέπρεψαν ἡ Ἡράκλεια, ἡ Ἀμαστρος, ἡ Σήσαμος, τὸ Κότυρον, ἡ Κρώμη καὶ ἡ Τίος. Εἶτα δὲ ἡ Σινώπη, ἐν ἣ ἐγεννήθη ὁ Διογένης ὁ Σινωπεύς, Τιμόθεος ὁ πατριῶν, Δίφιλος ὁ κωμικός καὶ Βάτων ὁ τὰ Περσικὰ γράψας. Εἶτα Ἄμισος καὶ Σιδῆνη ἐν ἣ ἐγεννήθη ὁ Διονυσόδωρος. Ἡ Νικομήδεια καὶ ἡ Ἄστακος, ἀποικίαι οὔσαι τῶν Μεγαρέων. Ἡ Λίβυσσα, αἱ Πρασιαὶ καὶ ἡ Ἀπάμεια. Εἶτα ἡ Μίρλεια ἀποικία Κολοφωνίων ἐγγὺς τῆς Προύσης κειμένη. Εἶτα Εὐμένεια, ἡ Σύναδα, ἡ Λάμψακος, ἡ Ἄβυδος, ἡ Ἀφροδισιάς, αἱ Κολοσσαι, τὸ Θεμισώνιον, ὁ Σαναός καὶ ἡ Μητρόπολις. Κάτωθεν δὲ τούτων ἡ Ἀπολλωνία, τὸ Ἄδραμύτιον καὶ ἡ Λυδιάς. Εἶτα Ἡράκλεια (αἱ Κυδωνίαι) ἡ Μαγνησία, ἡ Κυσσός, ἡ Ἀττάλεια καὶ ἡ Πέργαμος, ἧτις βραδύτερον κατέστη ἡ ἔδρα τῶν βασιλέων Εὐμένους καὶ Ἀττάλου ἔτι δὲ βραδύτερον ἐκλείσθη διὰ τὴν πλουσίαν βιβλιοθήκην τῆς καὶ διὰ τὴν κατασκευὴν τῆς Περγαμηνῆς κληθείσης διφθέρας, ἡ χάρτου ἀμιλλωμένου πρὸς τὸν αἰγυπτιακὸν Πάπυρον. Ἐν αὐτῇ ἐγεννήθη ὁ Γαληνός καὶ ὁ ῥήτωρ Ἀπολλόδωρος. Ἐν δὲ τῷ Πόντῳ ἤκμασαν ἡ Πολεμονία, ἡ Τρίπολις, ἡ Κερασσοῦς, ἡ Τραπεζοῦς κτλ. Διὰ δὲ τῶν ἀνωτέρω ἀποικιῶν ἅπασα ἡ Μικρὰ Ἀσία ἐξελληνίσθη, ἢ συνεδέθη

τοσοῦτον στενωῶς μετὰ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος ὥστε ἐπὶ τῶν Μακεδονικῶν χρόνων, ὅτε ὁ Ἀλέξανδρος διέβη τὸν Ἑλλησπόντον, οὐ μικρὸν συνετέλεσεν εἰς τὸ νὰ διευκολύνη τὴν πορείαν αὐτοῦ πρὸς τὴν Περσίαν. Διότι ἀληθῶς, πλὴν τῆς ἐν Γρανικῷ πεισματώδους μάχης, οὐδὲν ἕτερον πρόσκομμα ἀπήντησεν ὁ μέγας ἐκεῖνος ἀνὴρ, ἢ τὸ ἐν Ἴσσοις τῆς Κιλικίας.

Αἱ δὲ ἐν τῷ κέντρῳ τῆς χώρας ταύτης κείμεναι πόλεις, οἷον Λαοδίκεια ἢ κατασκαμμένη Κιισάρεια ἐν ἣ ἐγεννήθη ὁ μέγας Βασίλειος Ναζιανζὸς καὶ Μεγαλοῦπολις ἢ μετονομασθεῖσα Σεβαστία Τοκάτα καὶ Ἀμάσεια ἐν ἣ ἐγεννήθη ὁ Στράβων καὶ Μιθριδάτης, ἦσαν πόλεις ἐξελληνισμέναι, μεγάλαι καὶ πολυάνθρωποι.

Ἐν ἀπάσαις ταῖς ἀποικίαις ταύταις τὸ ἔθνικόν φρόνημα, Κύριοι, ἦνθι καὶ ἡ ἔθνικὴ ὑπερηφάνεια ἤκμαζε. Ἡ ἔθνικὴ αὐτῶν ἐπὶ τοῖς γειτοσιν ἐπενέργεια, ἢ καθ' ὄλην καὶ κατ' ἦθος φορὰ τῆς διανοίας ἢ τὴν ἀνύψωσιν τοῦ ἀνθρώπου προτιθεμένη διὰ τῆς ἀναπτύξεως καὶ καλλιεργείας τοῦ πνεύματος, καθίστων αὐτὰς ὑπόδειγμα πολιτείας καὶ ἐπέσυρον ἐν αὐταῖς τὸ σέβας καὶ τὴν ὑπόληψιν τῶν βαρβάρων, διευκολυνόντων ἔτι αὐτὰς καὶ εἰς νέας πέραν τοῦ σημείου τούτου ἀποικίας. Οὕτω π. χ. ἡ Βορυσθένη παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Βορυσθένους ἦν κτίσμα Μιλησίων. Ἡ Χερσόνησος, ἣτις ἦν αὐτόνομος πόλις, ἦν κτίσμα τῶν ἐν Πόντῳ Ἡρακλειωτῶν ἐν τῇ Ταυρικῇ Χερσονήσῳ. Ἐν δὲ τῷ Τανάϊδι ποταμῷ ἔκειτο πόλις Τανάϊς κτίσμα τῶν περὶ τὸν Κιμέριον Βόσπορον οἰκούντων Ἑλλήνων (Στρ. βιβλ. ι' σελ. 692). Εἰς δὲ τὴν Ἀζοφικὴν θάλασσαν τὸ ἐμπόριον τῶν Κλαζομενῶν ὑπερεῖχεν ἰδίως ἢ δὲ ἐπιρροὴ αὐτῶν κατεχόντων τὴν Κιμμερικὴν Κώμην ὡς ὀρηκτήριον εἰς τὴν Ἀζοφικὴν, τοσοῦτον ἴσχυεν ὥστε καὶ σκοπιὰς τινὰς ἴδρυσαν ἐν τῷ παράπλῳ τῆς Ἀζοφικῆς,

ἐνθα ἔκειντο αἱ πόλεις Ἀχαιοὶ, Ζυγοὶ καὶ Ἠνίοχοι. Παρὰ τὸ ἱερὸν δὲ καλούμενον στόμα τοῦ Ἴστρου ἔκειτο πολύχμιον τῶν Μιλησίων Ἴστρος ὀνομαζόμενον. Ἄλλαι δὲ πόλεις ἦσαν ἢ Κάλατος κτίσμα τῶν Ἡρακλειωτῶν. Ἡ Ἀπολωνία κτίσμα τῶν Μιλησίων. Οἱ Κρουνοί, ἢ Ὀδυσοῦς, ἢ Ναύλοχος ἢ μετονομασθεῖσα Σιλυμβρία κτίσμα Μεγαρέων, καὶ ἡ Ἀγχιάλος κτίσμα τῶν Ἀπολλωνιατῶν.

Ἄπασαι αὐταὶ αἱ ἀποικίαι ἀπόλωντο καὶ ἀπόλωντο ἀδίκως. Ἄλλὰ τίς ἡ αἰτία; Ἄς ὁμολογήσωμεν πάλιν τῷ Στράβωνι λέγοντι «Αἰτία ἦν, τὸ διασπᾶσθαι κατὰ πόλεις». Ἡ ἀντιζηλία καὶ ἡ ἄμιλλα νὰ διαπρέψωσι κατὰ πόλεις, ὁ πλοῦτος καὶ ἡ Ἀσιατικὴ μαλθακότης καὶ πολυτέλεια εἰς ἣν ἀκατάσχετοι ἐρρίφθησαν, ἢ διαφθορὰ τῶν ἠθῶν καὶ ἡ ἰδιοτέλεια, ἀφῆρσαν ἀπ' αὐτῶν τὸ ἀρεϊμάνιον ἦθος, ὥστε νὰ ἀρκεσθῶσιν εἰς ἡμιτελῆ τινα αὐτονομίαν, ἣτις ἀπὸ φορολογουμένην κατήντησεν ὑποτελής. Ἀφῆρσαν λέγομεν τὸ ἀρεϊμάνιον ἦθος καὶ μετ' αὐτοῦ τὸν πρὸς τὰ καλὰ ζῆλον, ὃν ἐμπνέει ἢ καὶ τὸν Ἄρην ἐκπροσωποῦσα Θεὰ τῆς σοφίας. Καὶ τὴν κατάστασιν ταύτην ὀφείλει ἡ Ἑλλάς εἰς τὴν σοφιστικὴν πολιτικὴν, εἰς τοὺς δημαγωγούς, εἰς τοὺς ἄρχοντας αὐτῆς. Οἱ γεννάδαι οὗτοί, ἀτομικὰ πάντοτε συμφέροντα ἐπιδιώκοντες καὶ ὑπὸ τὸν μανδύαν τῆς ὑποκρισίας κρυπτόμενοι, διίστων καὶ συνετάραττον τὰς πόλεις, διηρέθιζον αὐτὰς κατ' ἀλλήλων χάριν τῆς κακῶς ἐννοουμένης αὐτονομίας, καὶ ἀπέσπων αὐτὰς ἀπὸ τῆς ἔθνικῆς ἐνότητος ὡς λάφυρα τῶν ἀγῶνων των. Οὐδὲν δὲ ἔμελλεν αὐτοῖς ἂν ἐφόρουσαν καὶ τήθεναν πολλάκις ἢ ἠσπάζοντο τοὺς πόδας κραταιοῦ τινος μονάρχου, ἥκει μόνον αὐτοὶ νὰ ἦσαν δυνατοὶ πρὸς τὸ ὀμόφυλον.

Ἄλλ' ὅπως συμπληρώσωμεν, Κύριοι, τὸ μέρος τοῦτο τῶν ἀποικιῶν ὀφείλομεν νὰ ἀναφέρωμεν καὶ τὰς πρὸς Δύσιν ἀποικίας, αἵτι-

νες ἀπετέλουν τὴν μεγάλην ἐπονομασθεῖσαν Ἑλλάδα.

Αἱ πρὸς Δύσιν ἀποικίαι ἐδόξασαν ὡσαύτως καὶ ἐκλείσαν τὸ ἑλληνικὸν ὄνομα, ὑπέκυψαν ὅμως καὶ αὐταὶ εἰς τὴν αὐτὴν Μοῖραν, ἣτις ἐπεβλήθη εἰς τὴν ἀτυχῆ Ἑλλάδα ὑπὸ τῆς ἔριδος.

Μεταξὺ Σούκρωνος καὶ νέας Καρχηδόνας ἐν τῇ Ἰβηρικῇ ἔκειντο τρία πολίχμια τῶν Μασσαλιωτῶν οὐ πολὺ ἄπωθεν τοῦ ποταμοῦ κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Στράβωνος. Πρὸς Μεσημβρίαν δὲ τῆς Γαλλίας σώζεται καὶ νῦν ἔτι ἀκμαία ἢ Μασσαλία κτίσμα τῶν Φωκαέων ἀλλοφωνοῦσα. Ἡ πόλις αὕτη τοσαύτην ἴσχυν εἰς τὰ γειτνιαζόμενα ἔθνη τὸ πάλαι ἔσχε καὶ τοσαύτην ἐπιρροὴν ἐξήσκησεν, ὥστε οἱ Γαλάται καὶ αὐτὰ αὐτῶν τὰ συμβόλαια ἑλληνιστὶ νὰ γράψωσι. Ἐν αὐτῇ αὐξηθείσης τῆς Ρώμης ἐποτίσθησαν τὸ πρῶτον πολλοὶ τῶν Ρωμαίων τὰ νάματα τῆς ἑλληνικῆς παιδίας καὶ τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ. Μετ' αὐτῆς συνεμάχησεν ἡ Ρώμη κατὰ τῶν Ριγίων, ἀδιαλλάκτων ὄντων γειτόνων, καὶ ἀπήλλαξεν αὐτὴν ἀπὸ τὰς εἰσβολὰς καὶ λεηλασίας τῶν βαρβάρων ἐκεῖνων. Ἄλλ' ἢ Μασσαλία, Κύριοι, ἀπέβαλε τὴν αὐτονομίαν καὶ τὴν δύναμιν αὐτῆς, διότι συνεμάχησε τῷ Πομπηῳ κατὰ τοῦ Καίσαρος. Ἐκτοτε δὲ ὑπέκυψεν εἰς τὴν Ρωμαϊκὴν κυριαρχίαν καὶ εἰς τὴν μοῖραν τῶν μετὰ ταῦτα αἰώνων.

Ἄς ἔλθωμεν ἤδη ἀνατολικώτερον. Μεταξὺ Βουτρίου τῆς Ραουέννας πόλισμα καὶ ἡ Σπίνα, λέγει ὁ Στράβων, τὸ πάλαι ἑλληνικὴ πόλις ἐνδοξος. Ἡ δὲ Ραουέννα ἦν κτίσμα Θεσσαλῶν (Στρ. βιβλ. 3. σελ. 292). Ἡ Κεραία ἦν κτίσμα Πελασγῶν ἐκ Θετταλίας. Ἡ δὲ Πίσα κτίσμα τῶν ἐν Πελοποννήσῳ Πισατῶν, οἵτινες ἐπιστρέφοντες ἐκ τοῦ Ἰλίου καὶ ἀποπλανηθέντες μετὰ τοῦ Νέστορος κατήχθησαν οἱ μὲν εἰς τὸ Μεταπόντιον, οἱ δὲ εἰς τὴν Πι-

σάτιν ὀνομασθεῖσα πόλις.

Ἡ Ἀγκῶν ἦν κτίσμα τῶν φυγόντων τὴν τυραννίαν Διονυσίου τοῦ τυράννου Συρακουσῶν. Ἡ δὲ Κύμη, ἣτις ἦν καὶ ἡ ἀρχαιοτάτη ὄλων τῶν ἐν Ἰταλίᾳ ἀποικιῶν, ἦν κτίσμα Χαλκιδέων καὶ Κυμαίων. Αὕτη εὐδαιμονήσασα εἰς πλοῦτον καὶ δύναμιν ἔκτισε βραδύτερον τὴν Δεκαίρχειαν καὶ τὴν Νεάπολιν, πρὸς ἃς προσετέθησαν καὶ τινες ἀποικοὶ Ἀθηναῖοι καὶ Χαλκιδεῖς. Ἐπὶ Στράβωνος ἔδεικνυτο καὶ μνημα μίξ τῶν Σειρήνων δηλ. τῆς Παρθενόπης.

Εἰς τὸν Ποσειδωνιάτην κόλπον ἐγγύς, ἔκειτο ἡ Ἑλαία ἐν ἣ ἐγεννήθησαν Παρμενίδης καὶ Ζήνων οἱ Πυθαγορικοί. Ἦτο δὲ αὕτη ἀποικία τῶν Φωκαέων. Ἐνταῦθα ὡσαύτως ἔκειτο καὶ ἡ Πυξοῦς καὶ ἡ Λῆος. Κατὰ μὲν λοιπὸν τὴν Τυρρηνικὴν θάλασσαν οἱ Ἕλληνες ἴσχυον οὐ μικρὸν, εἰ καὶ ἕτερα ἔθνη ἡμιλλῶντο πρὸς αὐτοὺς καὶ ἰδίᾳ οἱ Λευκανοὶ καὶ Τυρρῆνοί· ἀλλὰ κατὰ τὸν Ταραντῖνον κόλπον οἱ Ἕλληνες ἐθαλασσοκράτουσαν.

Ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Βρετῶν ἔκειτο ἡ Τεμέση κτίσμα Αἰτωλῶν, καὶ τὸ Ἰππόνιον κτίσμα τῶν Λοκρῶν. Τὸ δὲ Ῥήγιον ἐν ᾧ ἐτυράννησεν ὁ Ἀναξίλαος ἦν κτίσμα τῶν Χαλκιδέων· ὁ τύραννος οὗτος ὅπως ἀπαλλάξῃ τὸν διάπλου ἀπὸ τῶν λυμαινομένων αὐτὸν Τυρρηνῶν πειρατῶν κατεσκευάσας καὶ ναύσταθμον μὲ συχνὰς περιοικίδας πόλεις. Ἐνταῦθα ἔκειτο ἡ Καῖνυς, τὸ Ἡράκλειον, τὸ Ζεφύριον, ἢ Ζέγγρα κτίσματα Λοκρῶν τῶν Ἐπιζεφυρείων. Τὸ Σκυλλήτιον κτίσμα Ἀθηναίων μεθ' ἃ ἤρχετο ἡ χώρα τῶν Κροτωνιατῶν, ἐν ἣ ὤκοῦντο ὁ Κρότων, ἢ Σύβαρις, οἱ Θούριοι, τὸ Μεταπόντιον, ὁ Τάρας καὶ ἡ Ἰαπυγία, ἅπασαι πόλεις μεγάλαι καὶ πολυάνθρωποι, κτίσασαι ἐκάστη ἕτερα μικρὰ πολύχμια περὶ αὐτὰς καὶ κρατήσασαι ἀπάσης τῆς Μεσημβρινῆς Ἰταλίας. Ἀνατολικῶς δὲ τῆς Χερσονήσου ἐνθα ἡ χώρα τῶν

Πευκεταίων ὠκοῦντο ἕτεροι δύο πόλεις τὸ Κάνωπον καὶ ἡ Ἀργυρίππα κτίσματα Διομήδους.

Κατέλθωμεν ἤδη ἐπὶ τὴν Σικελίαν, ὅπως ἐπισκεφθῶμεν τὴν Μεσσήνην, τὸ Ταυρομένιον, τὴν Κατάνην, καὶ τὰς ἐνδόξους Συρακούσας. Ἀρχαιότατα δὲ πολυσμάτια ἐν Σικελίᾳ ἦσαν τὰ ὑπὸ Θεοκλέους τοῦ Ἀθηναίου κτισθέντα Μέγαρα καὶ Νάξος.

Ἐξ ὧλων, Κύριοι, τῶν ἐν Σικελίᾳ πόλεων διέπρεψαν αἱ Συρακούσαι κατὰ τε τὸν πλοῦτον καὶ τὴν δύναμιν διὰ τοῦτο καὶ παράδοσις τις λέγει ὅτι, ὅτε ὁ Ἀρχίας ὁ θεμελιωτὴς τῶν Συρακουσῶν ἐχρᾶτο ἐν Δελφοῖς, ταῦτόν ἐποίει καὶ Μύσκελος ὁ θεμελιωτὴς τῶν Κροτῶνων. Ἐρωτησάσης δ' αὐτοῦ τῆς Πυθίας ὅ,τι ἐπιθυμοῦσιν ἐκάτεροι πλοῦτον ἢ υγιάν; ἀπεκρίνατο, ὁ μὲν Ἀρχίας πλοῦτον, ὁ δὲ Μύσκελος υγιάν. Οὕτω δ' ἀνεῖλεν αὐτοὺς αἰρεῖσθαι τὸν μὲν τὰς Συρακούσας ἐπικληθείσας, τὸν δὲ τὸν Κρότωνα, καὶ ὁ χρησμὸς ἀκριβέστατα ἐπληρώθη.

Ἄλλ' ἐν Σικελίᾳ ὠκοῦντο ἔτι ὁ Ἀκράγας, ἡ Ἐννα, ἡ Ἰμέρα, ἡ Γέλα, ἡ Καλλιόπολις, ἡ Σεληνοῦς, ἡ Εὐβοία, καὶ ἡ Λεοντίνη ἐν ᾧ ἐγεννήθη Γοργίας ὁ Λεοντίνος· ἐν δὲ τοῖς νήσοις ἡ Λιπάρα, ἥτις ἐπτὰ ἦρχε νήσων. Οἷαν ἔκτασιν τὸ πάλαι ἔσχεν ὁ Ἑλληνισμός! Ἐάν δ' ὡς ἐπίμετρον προσθέσωμεν καὶ τὴν Κυρηναϊκὴν περιλαμβάνουσαν τὴν Βάρκαν, τὴν Κυρήνην, τὴν Παλίουρον, τὴν Ἀπολλωνίαν, τὴν Πτολεμαΐδα, τὴν Βερενίκην, ἀλλὰ πρὸς τί νὰ μακρηγορῶμεν; Ἄπασαι αὗται αἱ ἀποικίαι ἦσαν τάχα ἀποτέλεσμα τῆς ἐν Ἑλλάδι πολυανθρωπίας μόνον; οὐχὶ βεβαίως. Γινώσκωμεν μὲν ὅτι δι' αὐτῶν ἀπηλλάσσετο ἐκάστη μητρόπολις ἀπὸ τὰς συνεπειᾶς πλεοναζόντων ἀτόμων, ἅτινα αὕτη ὡς μήτηρ δὲν ἠδύνατο νὰ διαθρήψῃ χωρὶς νὰ ὑποστῇ τὰς θλίψεις δεινῶν περισπασμῶν καὶ στερήσεων,

ἀλλ' οὐχ ἤττον γινώσκωμεν καὶ ὅτι αὗται ἦσαν καὶ ἀποτέλεσμα διχονοίας, στάσεων καὶ κατὰ πόλεις πολέμων.

Μεθ' ἅπαντα τὸν διαπρεπῆ αὐτῶν πολιτισμὸν ὁ χαρακτὴρ δὲν μετεβλήθη, ὡς οὐδ' ὁ ἀτομικός. Ἡ φιλαρχία διέσπα παρ' αὐτοῖς πάντα δεσμὸν συγκεντρώσεως, ἀνέπτυσσε τὰ πάθη καὶ ἐπεσκότηζε τὸν ὀρθὸν λόγον. Κατενόουν βεβαίως ὅτι εἶχον ἀνάγκην εἰρήνης πρὸς ἀλλήλας, ἀλλ' οὐδέποτε ἀπέφυγον τὸν πόλεμον. Μαρτυρεῖ δὲ που καὶ Πλάτων λέγων· «Ἦν γὰρ καλοῦσιν οἱ πλείστοι τῶν ἀνθρώπων εἰρήνην τοῦτο μόνον ὄνομά ἐστι.» (Πλάτ. περὶ Νομ. βιβλ. 4).

Ἡ σύστασις τῶν μισθοφόρων, Κύριοι, τὸ σύστημα ὅπερ μετὰ τὰ Περσικὰ προήχθη εἰς τὸ μέσον ἐν Ἑλλάδι, τὸ μάχεσθαι διὰ μισθοφόρων ἐξηρέθιζεν ἔτι μᾶλλον καὶ διέτρεφε τὸ φιλέκδικον τῶν κρατούντων, οἵτινες καὶ ἄκοντες προστοίμαζον τὴν τῶν πόλεων παρακμὴν, καὶ τὴν ὑπαγωγὴν αὐτῶν εἰς τὴν Μακεδονικὴν ἀρχήν. Δεδόσθη δὲ καὶ ὅτι ἡ Μακεδονικὴ ἀρχὴ διαδεξαμένη τὴν πολιτικὴν ἐνέργειαν ἔσωσε τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ δεινοτέρου τινος ὀλέθρου, καὶ ἐπὶ μᾶλλον αὐτὴν προήγαγε, διὰ τινος βραχυχρονίου ἐνώσεως τῶν δυνάμεων, ἡ σύστασις ὅμως τῶν μισθοφόρων ὑπήγαγεν αὐτὴν τῇ Μακεδονικῇ ἀρχῇ, ἀφ' ἧς οὐδέποτε ἠδυνήθη νὰ ἀνακύψῃ εἰς κλέος.

Ἄλλο εἶδος ἀποικιῶν, Κύριοι, ἦσαν αἱ κληρουχικαί. Ὅπόταν αἱ ἰσχυραὶ πολιτεῖαι κατενόουν τὸ ἐπίκαιρόν τινος πόλεως ἐζήτουν τὸ κατ' ἀρχὰς τὴν συμμαχίαν τῆς. Αὕτη δὲ, ἐὰν μὲν ἐγένετο σύμμαχος περιέπιπτε κατὰ μικρὸν εἰς ὑποταγὴν κατ' ὄνομα μόνον τηρουμένης τῆς συμμαχίας, ἀν δὲ ἀπέριπτεν αὐτὴν τότε διὰ τοῦ δικαίου τοῦ πολέμου ἔπρεπε νὰ ἀναμένῃ τὸν ὀλεθρὸν τῆς· διότι δι' ἐλαχίστης ἀφορμῆς κρατουμένη ἐξηδραποδίζετο, ἐφρονέοντο οἱ κάτοικοι αὐτῆς, καὶ διε-

νέμετο ἡ χώρα διὰ κληρώσεως· οὕτως οἱ Σπαρτιάται διενεμήθησαν τὴν Μεσσηνίαν, οὕτως οἱ Ἀθηναῖοι τὴν Αἴγιαν. Ἀλλὰ καὶ οὗτος ὁ τρόπος ἦν πάντῃ διάφορος τῆς κατὰ κληρουχίας διανομῆς τῆς γῆς. Ἐν τῇ πρώτῃ περιστάσει ὁ ἄποικος, ἐπανερχόμενος εἰς τὴν γενέτειραν αὐτοῦ, ὄφειλε νὰ ἐγγραφῇ ἐν νέου καὶ νὰ ὑποστῇ καὶ τὰ ἐξόδα τῆς τοιαύτης ἐγγραφῆς, ἐνῶ δ' ἐν τῇ καθ' αὐτὸ κληρουχικῇ ἀποικίᾳ ζῶν, ἦν αὐτόχρημα πολίτης τῆς μητροπόλεως, ὑπαγόμενος εἰς τὸν αὐτὸν τῆς στρατολογίας νόμον, ἔχων τὴν αὐτὴν ψήφον καὶ τὰς αὐτὰς ὑποχρεώσεις. Διὰ τοῦτο καὶ πολλοὶ ἔχοντες κληρουχικὰς κτήσεις, ὑπενόκιστοι αὐτὰς εἰς τοὺς πρόην κατοίκους, αὐτοὶ ἔμενον εἰς τὴν γενέτειραν αὐτῶν πατρίδα. Τοιαῦται κληρουχικαὶ ἀποικίαι ἦσαν αἱ τῆς Σάμου, αἱ τῆς Σαλαμῖνος τῆς Κύπρου καὶ πολλαὶ τῶν ἐν Θράκῃ.

Οἱ κληροῦχοι ὑπεχρεοῦντο εἰς τὴν ὑπεράσπισιν τῆς κληρουχικῆς γῆς καὶ δι' ἰδίας στρατιωτικῆς δυνάμεως· καὶ οὕτως ἀπηλλάσσετο ἡ μητρόπολις ἐξόδων ὑπερόγκων. Τὴν δὲ ἀπὸ τούτων ὠφέλειαν κατανοήσας ὁ Περικλῆς ἐπηύξησεν ἔτι μᾶλλον αὐτὰς ἀρχαίμενος ἀπὸ τῆς Εὐβοίας, ἔνθα χιλίους οἰκίτορας ἐξεπέμψατο εἰς τὴν Ἐστιαίαν καὶ κατεκληρούχησε τὴν γῆν. (Διόδ. Σικελ. βιβλ. 7. 24) Ἀλλὰ καὶ πρὶν τούτου ἀναφέρονται τοιαῦται ἐν Εὐβοίᾳ ἀποικίαι, ὡς ἡ κατάληψις τῆς χώρας τῶν Ἰπποβοτῶν ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων καταστησάντων κληρουχικὴν ἀποικίαν ἐκ 4,000 πολιτῶν. (Ἡρόδ. βιβλ. ε. 77).

Εἶχον ἄρα αἱ κληρουχικαὶ ἀποικίαι ὅλως διάφορον τὴν ἀποστολὴν αὐτῶν, διότι αἱ μὲν ἀπλαῖ ἀποικίαι, ὡς ἀνωτέρω εἶδομεν, χειραφετούμεναι ὑπ' ἀνάγκης ἦσαν, ἡ ἀπέβαινον δικαίως, πολλάκις πάντῃ ἐλευθεραὶ καὶ ἀνεξάρτητοι. Διότι ἦσαν ἀπλῶς ἰδιω-

τικαὶ τινες ἐπιχειρήσεις συνήθως, ἀς ἡ πόλις διευκόλυνε πρὸς ἐπιτυχῆ ἔκβασιν. Ἀλλ' αἱ κληρουχικαὶ ἀποικίαι ἔφερον χαρακτῆρα δημοσίου ἐπιχειρήσεως προτιθέμεναι τὴν στρατιωτικὴν κατάληψιν τῆς ξένης χώρας, ἢ τὴν ἄμεσον αὐτῆς ὑποταγὴν εἰς τὴν μητρόπολιν. Ἦσαν ἄρα αἱ κληρουχικαὶ ἀποικίαι προφυλακὰς πρὸς ὑπεράσπισιν καὶ ἐξασφάλισιν τοῦ ἐμπορίου, σκοπιαὶ εἰς τὴν τήρησιν τῶν κτηθέντων καὶ σύμμαχοι ἐν ὧρα πολέμου. Κατανοεῖται ἐντεῦθεν ὅτι ἡ διαγωγὴ τῶν πρώτων ἀποικιῶν ἐπέφερε τὸν σχηματισμὸν τῶν κληρουχικῶν.

Αἱ κληρουχικαὶ ἀποικίαι ἐτήρουν ἄμεσον καὶ στενὴν σχέσιν πρὸς τὴν μητρόπολιν αὐτῶν ἐν ἰσοπολιτεῖᾳ οἰκούμεναι καὶ ἀπολαύουσαι τῶν αὐτῶν δικαίων. Διὰ τοῦτο καὶ πολλοὶ τῶν κληρούχων καὶ αὐτὰς τὰς δίκας τῶν ἐν Ἀθήναις διεξέπεραίουσαν.

Συνεπείᾳ ὅμως πολιτικῶν περιστάσεων πολλάκις διελύοντο, συνήθως ὅμως ἀφοῦ ἐξοκείουν τοὺς πρόην κατοίκους εἰς τὸ νὰ ἦναι ὑπήκοοι. Τόσον δὲ οἱ κληροῦχοι ἦσαν προσκεκολλημένοι εἰς τὸ συμφέρον τῆς μητροπόλεως, ὥστε ἐὰν ποτε ἐβλεπον ὅτι ἀποικίας τινος ὁ πληθυσμὸς ἐπηύξανε διὰ προσελεύσεως μετόικων τινῶν ἢ ξένων στοιχείων, ἅτινα ἠπέιλον τὴν ἀπαλλοτριώσιν, συνήπτων στενωτέρας σχέσεις πρὸς τὴν μητρόπολιν. Σπανιώτατα κληρουχικὴ τις ἀποικία ἀπέβαινε ἀνεξάρτητος, καὶ πάλιν συνεπείᾳ πολιτικῶν περιστάσεων.

Αἱ κληρουχικαὶ λοιπὸν ἀποικίαι ἀπέβλεπον εἰς τὴν ἐνοποίησην τοῦ ἔθνους, καὶ εἰς τὴν κατὰ μικρὸν ἐξαράνισιν τῶν ἰδίων πολιτικῶν αὐτονομιῶν, ἀλλ' ἔβαινον βραδέως. Ἀπέβλεπον ἔτι εἰς τὴν βελτίωσιν τῆς θέσεως τῶν ἀπόρων πολιτῶν, οἵτινες συνήθως ἐλάμβανον μέρος εἰς τὴν κλήρωσιν. Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν τῆς πόλεως λειτουργιῶν οὐδὲν ἐλάμβανον

νετο ὑπ' ὄψιν ἐν τῇ πολιτείᾳ ἂν ὁ κληροῦχος ἐλέκτετο περιούσιον μακρὴν που τῆς πόλεως ὅπως μὴ ἐπιβαρύνεται ἐπὶ πλέον διπλᾶς τε-
λῶν λειτουργίας.

Ἐπὶ Κερσοβλέπτου βασιλείᾳ τῶν Θρακῶν κατέλαβον διὰ κληρουχιῶν ἅπασαν τὴν Θρακικὴν χερσόνησον οἱ Ἀθηναῖοι πλὴν τῆς πόλεως Καρδίας, αὐτοῦ τούτου παραχωροῦντος ταύτην ἀπὸ ἀλλοτριότητα πρὸς τοὺς Μακεδόνες, ὡς λέγει καὶ Διονύσιος ὁ Ἀλικαρνασεύς.

Ἐπὶ τῶν Μακεδονικῶν δὲ χρόνων αἱ ἀποικίαι ἀπέβηλον, βεβαίως, πολὺ τῆς μεγαλοπρεπείας αὐτῶν, καὶ κατέληξαν ἅπασαι εἰς τὸ εἶναι στρατιωτικοὶ ὑπῆκοοι τῇ κρατούσῃ ἀρχῇ, ἀλλ' ἐνίσχυον οὐ μικρὸν τὸν ἐν τῇ κεντρικῇ Ἀσίᾳ διεσπαρμένον ἑλληνισμὸν καὶ συνέδδον ἐπὶ μᾶλλον τὰ ἠθικὰ καὶ ὕλικα αὐτοῦ συμφέροντα.

Ἀποικίαι δὲ, ὡς ὅτε Ἀλεξάνδρος καὶ οἱ διάδοχοι αὐτοῦ ἰδρυσαν, ὡς προμάχους καὶ προσκόπους τῆς ἀπεράντου ἐκείνης αυτοκρατορίας, ἦσαν ἢ ἐν Ἀρσίᾳ Ἀλεξάνδρεια, ἢ ἐν Δραγγιανῇ Ἀλεξανδρόπολις, ἢ ἐν Βακτριανῇ Ἀλεξάνδρεια, τὰ Δράψακα, ἢ ἐν Σκυθίᾳ Ἀλεξάνδρεια, ὁ Ἄσρονος, ἢ Βουκεφάλη, ἢ Νίκαια ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ καὶ ἢ Νίκαια ἢ ἐν Πενταποταμίᾳ τῆς Ἰνδικῆς. Ἐν δὲ τῇ Μηδίᾳ ἢ Λαοδίκεια, ἢ Ἀπάμεια, ἢ Ἡράκλεια ἢ πρὸς τὰς Ράγας καὶ αὐτὴ ἢ Ράγα.

Ἐν δὲ τῇ Αἰγύπτῳ ἢ Ἀλεξάνδρεια, ἢ Ἀρσινόη, ἢ Ἀντινόη, ἢ Ἄβυδος ἢ Πτολεμαῖς, ἢ Ἐρμούπολις, ἢ Ἡρακλεόπολις κτλ. Ἐπόμενον ἄρα ἦτο τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος νὰ ἐξασκήσῃ, ἢν ἐξήσκησεν ἐπιρροὴν ἐπὶ τῶν διαφόρων τούτων ἔθνων ἀλλ' ἀσφαλέστερον θὰ ἐξήσκει αὐτὴν ἐὰν ὀρωμᾶτο καὶ ἀπὸ ἐνὸς κέντρου καὶ ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἀρχῆς τῆς μετριότητος πρὸς τὸ διαπαιδαγωγεῖν. Ἐὰν ἐπέζη ὁ Μέγας Ἀλεξάνδρος, μέχρι τῆς παγίσσεως τοῦ κρατους, θὰ ἀπάντα βεβαίως προσκόμματα οὐ τὰ τυ-

χόντα, ἀλλὰ διὰ τινος συντάγματος νόμων θὰ ἐπήρκει εἰς τὰς ἀξιώσεις ἀπάντων καὶ θὰ παρεσκεύαζε κατὰ μικρὸν τὴν ἀφομοίωσιν. Κατὰ κακὴν ὁμῶς τῆς Ἑλλάδος μοῖραν κατέλιπεν ἔργον ἡμιτελές, ὑπερ ἄντι τοῦ συμπληρῶσαι διέρρηξαν διὰ τῆς ἀλληλομαχίας καὶ τῶν μισσησιῶν οἱ στρατηγοὶ αὐτοῦ.

Ἐκ τῆς ἐμφύτου πρὸς τὴν ἐλευθερίαν κλίσεως ὁ Ἕλλην ὀρμώμενος ἔτεινε πρὸς τὴν αὐτονομίαν, αὐτὴν καὶ μόνην ὄνειροπωλῶν ἐν ἑαυτῷ παρεξηγῶν ὁμῶς τὴν τε ἐλευθερίαν καὶ τὴν αὐτονομίαν, περιέπιπτε πολλάκις εἰς διπλᾶς τυραννίας, ὡς τοῦτο συνέβαινε εἰς τὰς πόλεις τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ εἰς αὐτὰς ἐτι τὰς τῆς μητρὸς Ἑλλάδος. Ποσάκις π. χ. αἱ Ἀθηναίαι, ἢ ἢ Σπαρτη, δὲν ἐκολάκευσαν τὸν μέγαν βασιλέα ἐνῶ συγχρόνως ἐτυραννοῦντο καὶ ὑπὸ τῶν ὁμοφύλων τυράννων τῶν ἐλευθερίαν ἐκείνοι ἐνόουν τὴν ἀπόλυτον, ἣτις οὐδόλλως εἰς κραταίωσιν τῶν πολιτειῶν συμβάλλει, αὐτονομίαν δὲ οὐχὶ τὴν ἐθνικὴν ἀλλὰ τὴν κατ' ἀφαίρεσιν παραγομένην, ἣτις ἐπήγαγε ἐκ τῆς σοφιστικῆς πολιτικῆς, ἣτις ἔτεινε πάντοτε εἰς τὴν διαίρεσιν τῶν πολιτειῶν καὶ εἰς τὴν χαλάρωσιν τῶν δεσμῶν τῆς ἐθνικῆς ἐνότητος. Ἐν τοιοῦτῳ πνεύματι ἐπεμπον αἱ μητροπόλεις τὰς ἀποικίας αὐτῶν, οὐδόλλως προνοοῦσαι περὶ στενοτέρου τινὸς δεσμοῦ διοικητικοῦ, ἢ συγκεντρώσεως ἐνεργειῶν, οὐδόλλως μεριμνῶσαι περὶ ἰσχύος ἢ δυνάμεως. Εὐτυχεῖς οἱ Ῥωμαῖοι, οἵτινες μόνοι ἐκ τοῦ ἐπισφαλοῦς τῆς τοιαύτης πολιτικῆς ὠφελήθησαν τὰ μέγιστα.

Τὸ πνεῦμα τῆς τοιαύτης πολιτικῆς ἐπὶ τοσοῦτον κατεχράσθη ἢ δημοκοπία τὸ πάλαι, Κύριοι, ὥστε οὐδέποτε πόλις ἑλληνικὴ ἔμεινε ἡσυχος, ἀλλ' ἢ ἐξῶθεν ἐπολεμεῖτο, ἢ αὐτὴ ἐκάστη ἐπολέμει καὶ ἑαυτὴν καὶ ἄλλας. (Πλατ. περὶ Νόμ. βιβλ. 4). Ἀπόλεσεν, ὡς εἶκός οὕτω τὸν πολίτιμον χρόνον τῆς ἐθνικῆς ἐνώσεως διότι οὐδ' ἐφάντασθη αὐτὴν ἐν τῷ χρόνῳ ἐτι

τά τε πρὸς Ἀνατολὰς καὶ τὰ πρὸς Δυσμὰς ἔθνη ἐστεροῦντο ἰσχύος καὶ κέντρου ἰκανοῦ κατὰ τὴν πείραν καὶ κατὰ τὴν ἐνέργειαν.

Ἡ τάσις πρὸς τὴν ἀλληλοσφαγίαν τότε μόνον ἐπαυσεν ὅτε ἐξέλιπον καὶ αἱ κατ' ἰδίαν δυνάμεις αὐτῶν. Ἡλίκα ὁμῶς θὰ κατάρθουν, ἐὰν ὁμονόουν, καὶ ὡς πρὸς τὴν ἠθικὴν, καὶ ὡς πρὸς τὴν ὕλικὴν αὐτῶν δύναμιν; Καὶ ὁμῶς οὐτε ἐπὶ τῶν Μακεδονικῶν χρόνων συνίσταν τὸ ἑαυτῶν συμφέρον, ἀλλ' ἐν τῇ ψευδοφιλοτιμίᾳ τῶν ἐπεδίδων ἵνα τὴν ρωμαϊκὴν αυτοκρατορίαν ἐπιθέσωσιν ἐπὶ τοῦ τραχήλου αὐτῶν καὶ τὸ ἐπέτυχον. Ὁ χρόνος παρεσκεύασε καὶ τοῦτο! Δύστηνος Ἑλλάς!

Οἱ Ῥωμαῖοι, Κύριοι, οἵτινες οὐδὲν ἦσαν τὸ κατ' ἀρχάς, οὐδ' ἔθνος ἴδιον ἀνάγον εἰς φυλὴν τινα τὴν καταγωγὴν αὐτοῦ, ἀφοῦ ἐναλλάξ κατεπολέμησαν καὶ καθυπετάξαν ἅπασας τὰς φυλάς τῆς Ἱταλίας, ἐτρέποντο καὶ ἐπὶ τῆς μεγάλης Ἑλλάδος καὶ, ὡς ἦν ἐπόμενον, εὐχερέστατα διὰ τῆς ἐπικρατούσης διαιρέσεως, ἦν ὡς διαιτητὰι πολλάκις ἐνέσπειραν ἐν αὐτῇ, κατάρθωσαν νὰ ὑποτάξωσι διὰ τὴν ἑθνεῶν καὶ τῆς πειθοῦς τὴν μίαν μετὰ τὴν ἄλλην πόλιν καὶ νὰ γείνωσιν οὕτω κύριοι ἀπάσης τῆς Ἱταλίας καὶ Σικελίας. Ἀληθὲς ὅτι καὶ οἱ Ῥωμαῖοι οὐδέποτε ἠσύχασαν ὁ πόλεμος ἦν ὁ συνήθης αὐτῶν βίος, ἢ εἰρήνη ἦν παρ' αὐτοῖς ἐξαιρέσις ὥστε δικαίως ὁ Ὄβιδιος μέμφεται τὴν τοιαύτην τροπὴν λέγων, « Ὁ Ἄρης κατέχει τὴν πρώτην θέσιν μετὰ » ξὺ τῶν θεῶν τοῦ Λατίου τοιαύτη λατρεία » ἤρεσκεν εἰς τοὺς ἀρριμανίους τούτους λα- » οὺς. Ἡ Παλλὰς ἐλατρεύετο ὑπὸ τῶν τέκνων » τοῦ Κέκροπος, ἢ Δημήτηρ ὑπὸ τῶν Κρη- » τῶν τοῦ Μίνωος, ὁ Ἡρακλῆς ἐνθά ἐδασί- » λευεν ἢ Ὑψιπύλη. Ἡ Ἡρα εἰς τὸ βασιλεῖν » τῶν Πελοπιδῶν, εἰς τὴν Σπάρτην δηλ. καὶ » εἰς τὰς Μυκήνας ὁ δὲ ἐστεμμένος ὑπὸ τῆς » Πεύκης θεὸς ἐλατρεύετο ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ

» Μαινάλου. Ὁ Ἄρης ὁμῶς ἐλατρεύετο ἐν τῷ » Λατίῳ, διότι προίσταται τοῦ πολέμου. Τοῦ » ἀγρίου τούτου ἔθνους ἐν τῷ πολέμῳ μόνον » ἔκειτο ἡ δόξα καὶ ἡ δύναμις. » (Ὄβιδ. ἐορπ. στίχ. γ' 48) Καὶ βεβαίως μὴ δὲν ἐκτίσθη ἢ Ῥώμη καὶ συνωκίσθη τὸ πλεῖστον ὑπ' ἀνδρῶν προγεγραμμένων ἐκ τῶν πέριξ χωρῶν; μὴ δὲν ἐνεκαινίσασεν τὴν θεμελίωσιν τῆς διὰ τοῦ ἀδελφικοῦ αἵματος; μὴ δὲν ἐστήριξε τὰ θεμέλια αὐτῆς δι' ἀρπαγῆς τῶν παρθένων καὶ κατακτήσεως τῆς χώρας τῶν Σαβίνων; ἀλλ' ὁμῶς ἐπέπωτο νὰ γείνη αὕτη ἢ διάδοχος τῆς μεγάλης τοῦ Ἀλεξάνδρου αυτοκρατορίας, καὶ νὰ συνδέσῃ ὑπὸ τὸ σκῆπτρον αὐτῆς ἅπαντα τὰ πρὸς Βορρᾶν αὐτῆς καὶ Δύσειν ἔθνη καὶ τοῦ ἡρωϊσμοῦ καὶ τῆς αὐταπαρνήσεως τῶν κατοίκων τῆς, διὰ τῆς φιλοπατρίας καὶ τῆς περὶ τὸ ἄρχεῖν ἐπιτηδεύειν τῶν ἀρχόντων τῆς. Ὁφελήθησαν οἱ Ἕλληνες ἐν τῷ διαστήματι τούτῳ; διεχάραξαν τινα ἀμυντικὴν ἐξωτερικὴν πορείαν; οὐχὶ βεβαίως. Ἀλλ' ἐνῶ ἐκείνοι ἠύξανον καὶ ἐκραταῖοντο, αἱ μικροφιλοτιμίαι ἐν Ἑλλάδι ἤκμαζον ἐν τῇ ἐνεργείᾳ. Οἱ φρόνιμοι πολῖται κατεδιώκοντο, ἐξωστραστρακίζοντο, ἐφυλακίζοντο, ἐθανατοῦντο, οἱ δὲ δημαγωγοὶ ἐπλούτουσαν, ἐδοξάζοντο ἐπηνόουντο καὶ ἦρχον ἀρχόμενοι.

Οἱ Ῥωμαῖοι, εἰ καὶ δὲν ἦσαν λαός, ἠύξθησαν ὁμῶς διὰ τῶν ἀποικιῶν καὶ ἐκραταῖωθησαν ἐν συνέσει. Ἄλλως ὁμῶς οἱ Ἕλληνες ἐπεμπον τὰς ἀποικίας καὶ ἄλλως οἱ Ῥωμαῖοι. Πρὸς ἄλλον σκοπὸν οἱ Ἕλληνες καὶ πρὸς ἄλλον σκοπὸν οἱ Ῥωμαῖοι, οἵτινες καὶ τοσοῦτον ἐπείγοντο ὥστε εὐθύς ἀπ' ἀρχῆς ἐνῶ αὐτὴ ἢ Ῥώμη ἐπασχεν ἐτι λειψανδρίαν κατελάμβανεν ὁμῶς διὰ κληροῦχων τὴν Σαβινίαν. Θεωροῦμεν πάντῃ περιττὸν ἐνταῦθα ν' ἀναφέρωμεν ἀποικίας Ῥωμαϊκὰς διὰ τοῦτο περιοριζόμεθα μόνον νὰ ἀναμνήσωμεν ὅτι αἱ Ῥωμαϊκαὶ ἀποικίαι ἦσαν στρατιωτικαί. Ἐπειδὴ ὁμῶς ὁ πλη-

θυσμὸς τῶν κτήσεις ἦν δυσανάλογος τοῦ πληθυσμοῦ τῆς ἀρχαίας πόλεως ἐχρήσαντο καὶ τῇ Ἀσιατικῇ ἔξει πρὸς τὰς μετοικίσεις.

Γινώσκωμεν, Κύριοι, ὅτι τὰ Ἀσιατὰ ἔθνη, ὡς ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Σαλμανάσαρος καὶ Ναβουχοδονόσορος καὶ αὐτῆς ἔτι τῆς τῶν Περσῶν ἀρχῆς (Ἡρόδ. βιβλ. ε.) ἐχρῶντο ταῖς μετοικίσεις. Οἱ κρατοῦντες, φέρ' εἰπεῖν, μετόκιζον τοὺς ἠττηθέντας εἰς ἄλλην γῆν, ἄλλους ἀντ' αὐτῶν εἰς τὴν κατακτηθεῖσαν πέμποντες, καὶ τοῦτο ὅπως ματαιώσῃς βεβαίως τὴν ἰσχὺν αὐτῶν χωρὶς νὰ ἐξασθενήσῃς τὸ κέντρον τῆς ἐνεργείας αὐτῶν, ἥτοι τὸ ἔθνικόν. Οὕτω λοιπὸν καὶ οἱ Ῥωμαῖοι ἐποίησαν μαρτυρεῖται καὶ αὐτὸς ὁ Στράβων λέγων. «Ἐτι γὰρ ἐφ' ἡμῶν Ἰστροὺς Κάτος μετόκιον ἐκ περσείας τοῦ Ἰστροῦ πέντε μυριάδας σωματίων παρὰ τῶν Γετῶν ὁμογλώττου τοῖς Ἰστραξίν ἐθνους εἰς τὴν Θράκην. (βιβλ. Ζ'. σελ. 416. 10).

Ἐν τοιαύτῃ λοιπὸν ἐνεργείᾳ ὁ πάλας παρήλθεν κόσμος ἐν τοιαύτῃ δηλ. ἐνεργείᾳ κατέδειξε τὴν τε ἠθικὴν καὶ πολιτικὴν αὐτοῦ μύρφωσιν. Ἄλλ' ἡ μύρφωσις αὕτη ἦν κατ' ἄνθρωπον καὶ διὰ τοῦτο πλήρως παθὼν καὶ διεκδικήσεων, ὅτε ὁ χριστιανισμὸς, ἡ θεία αὐτὴ διδασκαλία, ἀνέτρεψεν ἄρδην ἅπαν τὸ ἀρχαῖον τοῦτο οἰκοδόμημα. Ὁ ἄνθρωπος μετεβλήθη, ἡ κοινωνία ἠλλοιώθη, αἱ ἰδέαι παρήλλαξαν, ἡ δὲ Ῥώμη ἅμα τῇ ἐμφανίσει αὐτοῦ ἤρξατο ὑποπίπτουσα εἰς τὸ αὐτὸ πεπερωμένον, ὅπερ κατέλαβε τὴν Βαβυλῶνα, τὴν Νινευῆ, τὴν Περσέπολιν, τὰ Σοῦσα, τὰς Ἀθήνας, τὴν Σπάρτην, τὴν Καρχηδόνα. τὴν Πέλαν. Οἶα ἀνατροπή! Ἄλλὰ διατί καὶ ἡ Ῥώμη νὰ μὴ ὑποπέσῃ εἰς τὸ αὐτὸ πεπερωμένον ἀφοῦ ὁ μὲν Καλιγούλας ἀπεθέου ἑαυτὸν καὶ ἠπεῖλει τὰς θεότητας, ἅς ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων ἐδιδάχθη νὰ σέβηται; Διὰ τί νὰ μὴ ταπεινωθῆ, ἀφοῦ ὁ μητροκτόνος Νέρων, τὸ εἰδεχθὲς τέρας τῶν αἰῶνων ἐπερπύκει αὐτὴν πρὸς τέρψιν

καὶ ψυχαγωγίαν;

Ἡ ἀνθρωπότης, Κύριοι, διὰ τῶν διαφόρων φιλοσοφικῶν δογμάτων καὶ τῆς διαμάχης αὐτῶν ἐδίψη ἠθικὴν τουλάχιστον ἀνάπαυσιν ὡρμάσασα ἤδη διὰ τῶν γνώσεων καὶ τῆς πείρας. Αἱ φιλοσοφικαὶ ἰδέαι δὲν ἐπήρουν ὅπως τὴν μεταπίστωσι, καὶ ἀπεδέχθη τὸν χριστιανισμόν ὡς τὴν ἀγκυραν τῆς σωτηρίας ἀκατασχέτως αὐτῷ προσερχομένη. Τὸ ἐφέστιον πῦρ ἀπώλεσε πάραυτα τὴν ἰσχὺν αὐτοῦ, ὁ βωμὸς τῆς Ἐστίας ἀνετράπη καὶ τὸ «Μία ποιμήν» εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης ἀντήχησε. Τὴν θέσιν τῆς Ἐστίας κατέλαβε τὸ σύμβολον τῆς Σωτηρίας ὁ Σταυρὸς, ἡ δὲ πίστις ἀπέκασε τὸ ἕως τότε ἱερὸν πῦρ ἀποκαλούμενον τῆς Ἐστίας. Τὰ ἔθνη συνεσπειροῦντο περὶ αὐτὸ τὸ σύμβολον ἐπιλανθανόμενα καὶ αὐτῆς ἔτι τῆς ἐθνικότητός των, τῆς ἄλλως μὴ ἀντιβαινούσης εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ Εὐαγγελίου, οὐδὲ εἰς τὴν διδασκαλίαν τοῦ Σωτῆρος εἰπόντος, «Καλέσω μου τὰ ἔθνη καὶ κείνα με δοξάσουσιν.»

Ὅς μοι ἐπιτρέψῃ ὅμως ἐνταῦθα τὸ σεβαστόν μοι ἀκροατήριον ἵνα ποιήσω μικράν τινα παρέκβασιν.»

Τὸ πνεῦμα τοῦ Εὐαγγελίου ἐπεσεν εἰς χεῖρας ἀνθρώπων, οἵτινες ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου τοῦ ἐθνομολογικοῦ, τοσοῦτον διέτριψαν ὥστε ἀπεφάσισαν ἵνα ἐξαλείψωσι τὴν λέξιν «ἔθνος» μετὰ τῶν ἱστορικῶν παραδόσεων, ἀκρατήτωσιν ἑκάστοις φερόμενοι καὶ παρεξηγοῦντες καὶ αὐτὰ τὸ τοῦ ἀποστόλου Παύλου, «Οὐκ ἐν Ἑλλην οὐκ ἐν Ἰουδαίος, ἀλλὰ πάντες εἰς ἐσέ ἐν Κυρίῳ.» Ἐτράποντο δὲ οὕτω τὴν ἀνθρωπίνην ὁδὸν τὴν οὐράνιον πολιτείαν ἐπίγειον καταστήσαντες. Ἐκ δὲ τῆς ὁδοῦ ταύτης ἐπῆλθε σύγχυσις καὶ ταραχὴ, ἡ δὲ θρησκεία δὲν ἐτέθη ἐπὶ ἐδραίων διοικητικῶν βάσεων. Ἐν ᾧ δὲ χρόνῳ μάλιστα ἤρξατο ἀπειλουμένη ἀπὸ Μεσημβρίας ἡ Ἐκκλησία, κατέστρεφον οὕτοι πᾶν ἴχνος φιλοπατρίας.

Ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου ὁ Σατωβριάνδος ὑπερασπιζόμενος αὐτὴν λέγει, «Ἄλ' ἡ χριστιανικὴ θρησκεία ἐπέπτωτο ἔτι νὰ καταστήσῃ τὴν φιλοπατρίαν εἰς τὸ δίκαιον μέτρον. Τὸ αἶσθημα τοῦτο παρέσχε ἐγκλήματα εἰς τοὺς ἀρχαίους διότι εἶχε προαρχθῆ εἰς ὑπερβολὴν. Ὁ χριστιανισμὸς παρήγαγεν ἔρωτα γενικὸν καὶ οὐχὶ ἀποκλειστικόν, πρὸ πάντων μᾶς διδάσκει νὰ ἴμεθα δίκαιοι, ἐπιθυμοῦμε νὰ ἀγαπῶμεν τὴν οἰκὸγένειαν τοῦ Ἀδάμ διότι εἶναι ἡμετέρα, εἰ καὶ οἱ συμπολιταὶ ἡμῶν κατέχουσι τὸ πρῶτον δίκαιον τῆς ἡμετέρας προσηλώσεως.» Ἡ θεωρία αὕτη βεβαίως εἶναι ὑψηλή καὶ ἡμεῖς ὁμολογοῦμεν αὐτῇ ἄλλ' οἱ τότε λειτουργοὶ δὲν ἠκολούθησαν τὴν τοιαύτην ὁδὸν οἱ τότε λειτουργοὶ ἔπεσαν εἰς τὴν ὑπερβολὴν πνίζαντες πᾶν ἐθνικὸν φρόνημα μεθ' οὐτινος συνδέεται τὸ αἶσθημα τῆς ἐλευθερίας καὶ αὐθυπερασπίσεως, ἐξῆραν δὲ μόνον τὸ θρησκευτικόν. Οἱ τότε λειτουργοὶ ὄφειλον νὰ περιθάψωσι τὴν ἐθνικὴν ἰδέαν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ μεθ' ἧς εἶναι συνδεδεμένη ἡ ἐλευθέρᾳ ἐξάσκησις τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου ὡς λογικοῦ ὄντος, ἀφοῦ τοσοῦτον ἠγωνίσθησαν πρὸς κατάργησιν τῆς δουλείας ὄφειλον νὰ ἐμπνεύσωσιν εἰς τὸν ἄνθρωπον τὸν ἡρωϊσμόν καὶ τὴν περιφρόνησιν τοῦ θανάτου οὐχὶ μόνον διὰ τὴν μέλλουσαν ζωὴν, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τῶν ζωτικῶν δυνάμεων ἐκάστου ἔθνους, ὅπως δύνανται νὰ μεταχειρίζονται μὲν τὴν πειθὴ πρὸς τὴν οὐράνιον πολιτείαν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἄμυναν ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος κατὰ τῶν ἀπολλωλῶτων οὐχὶ βεβαίως προβάτων, ἀλλὰ θηρίων ἐπαπειλούμενων καταστροφῆν καὶ ἐρήμωσιν. Ἄλλ' ὅμως κρατήσαντες τὸν ἄνθρωπον ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας εἰς τὸ σκότος τῆς ἀμαθείας, διευκόλυναν τὴν ὁδὸν πρὸς τὴν δεισιδαιμονίαν καὶ ἀδράνειαν, πρὸς τὴν δειλίαν καὶ δουλοφροσύνην. Διὰ τοῦτο ἅμα ἐφάνη ἐτέρα πρὸς μεσημβρίαν

θρησκεία ὑποθάλλουσα τὰς ἀνθρωπίνους ἀδυναμίας, χρωμένη τῇ βίᾳ ἀντὶ τῆς πειθοῦς, ἐμπνεύουσα μῖσος καὶ φόνον, διαρπαγὴν καὶ καταστροφὴν κατὰ τῆς ἀλλοδοξίας, ἡρωϊσμόν ὅμως ἐν ταῖς μάχαις, καὶ ἐπαγγελιομένη ἀγιότητα καὶ παράδεισον μεθ' ὅλας τὰς ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ἀθμιουργίας, τότε εἰδομένον αὐτοὺς ἀδυνατοῦντας, κινδυνεύοντας νὰ ἀπολέσωσι τὴν ἱερὰν παρακαταθήκην, ὑποχωροῦντας, νικωμένους, ὑποδουλωμένους καὶ μετ' αὐτῶν τὰ ἀφανῆ καὶ δειλὰ καὶ πεφωτισμένα δυστυχεῖ ἔθνη!... Ὡ πῶς ἐμαράνθη τὸ αἶσθημα τῆς ἐλευθερίας καὶ ὑπερασπίσεως τῆς πατρίδος! Πῶς κατεβλήθη αὐτὸ τὸ ἄλλοτε ὑπερήφανον ἐθνικὸν φρόνημα! Τί ἠθέλατε, Κύριοι, ἀπὸ λαὸν ὅστις ἀντὶ νὰ μάχηται καὶ πίπτῃ ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος ἡρωϊκῶς ἐν τῷ πεδίῳ, κατέφευγεν ἐν τῷ ναῷ ἐπικαλούμενος τὴν θεὸν προστασίαν, ἐν αὐτῷ δὲ εὗρισκε τὸ πῦρ καὶ τὴν μάχαιραν τοῦ δημίου ὡς αὐτόχειρ;

Ἄλλ' ὅμως, Κύριοι, τοῦτο ἦν ἡ τελευταία δοκιμασία διὰ τὸ ἡμέτερον ἔθνος. Ἐπρεπε νὰ φθάσῃ εἰς τὸ ἀκρότατον σημεῖον τοῦ ἐξευτελισμοῦ, ὅπως ἄρξῃται ἀισθανόμενον τὴν ἀναγέννησιν αὐτοῦ ἐν τῇ θλίψει καὶ τῇ δυστυχείᾳ, καὶ ἐν τῇ στερήσει καὶ τῇ δουλείᾳ. Οὕτως ἔπρεπε νὰ γείνη διότι, ἐὰν τὰ ἔθνη ὑπὸ τῆς θείας ἀναγεννώωνται Προνοίας, ὄφειλουσι νὰ διέλθωσι διὰ δοκιμασιῶν, καὶ δοκιμασιῶν τοσοῦτων σκληρῶν ὅσα καὶ ὁ προορισμὸς αὐτῶν προώρισται μέγας.

Τὸ ἔθνος ἡμῶν, Κύριοι, εἰ καὶ ἐφάνη ἀναβιοῦν ἐν τῇ βυζαντινῇ αὐτοκρατορίᾳ πράγματι τότε μόνον ἀνέκυψεν ἐκ τοῦ ληθάργου αὐτοῦ, πράγματι τότε συνηθάνθη τὴν ὑπαρξίν του, ὅπου ἐπὶ ἡ μὲν Κωνσταντινούπολις ἔκειτο ἀγωνιάσα ἐν τῷ ὀλέθρῳ αὐτῆς ἡ δὲ φωνὴ τοῦ Κωνσταντίνου «Τὸ παραδιδόναι τὴν πόλιν οὐκ ἐστὶ ἐμὸν» ἀντήχησεν εἰς τὰς καρ-

δίας ἀπάντων τῶν Ἑλλήνων. Οἷας κληρονομίας ἐστερήθησαν! Εἰσῆρχετο ὁμοῦς τότε εἰς τὴν τελευταίαν ἀλλὰ πικρὰν δοκιμασίαν.

Τὸ ἀπὸ τούτου οἱ λειτουργοὶ ἤσθοντο κακατέλαθον τὴν προσήκουσαν θέσιν ἀπέναντι τοῦ ἔθνους. Συνεδέθησαν μετὰ τῶν ἐθνικῶν παραδόσεων καὶ διετήρησαν καὶ ἔθνος καὶ γλώσσαν καὶ γνώσεις καὶ μετὰ τούτων τὴν ἱερὰν παρακαταθήκην, ἣν παρ' ὀλίγον ἀπώλεσαν. Μέχρις οὗ ἤχησε τὸ, «Μάχεσθε ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος», ὅπερ ἦν ἡ φωνὴ τοῦ ἔθνους καὶ τὸ κύρος τῆς ἐνόνητος αὐτοῦ. Τοῦτο διδάσκει ὅτι ἅπαντα τὰ ἔθνη εἶναι τέκνα μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς οἰκογενείας, ἀλλ' ὅτι ἕκαστον αὐτῶν ἔχει κοινὰ μὲν καθήκοντα καὶ κοινὰ δίκαια πρὸς τὴν ὅλην οἰκογένειαν ἐν τῷ διεθνείῳ δικαίῳ ἐπὶ τῇ βάζει τῆς πρὸς ἀλλήλους ἀγάπης· ἀλλ' ἔχει καὶ ἴδια δικαιώματα καὶ ἴδιαν ἕκαστον ἐνεργείαν πρὸς δόξαν τοῦ κοινοῦ ἡμῶν Πατρός.

Ἀξιόπαινον ἐπεδείξατο διαγωγὴν ἐν τῇ ἱστορίᾳ μόνον κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ὁ κληρικός, ὅτε καταστάς παρήγορος ἐν ταῖς θλίψεσι, φρουρὸς ἐν τοῖς διωγμοῖς, καὶ ἐνθερμὸς τῆς ἐθνικῆς ἐλευθερίας παραστάτης.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῶν ἀρχαίων ἀποικιῶν θέλομεν δὲ ἤδη εἶπει βραχεῖα τινὰ περὶ τῶν γεωργικῶν ἀποικιῶν τῆς νεωτέρας ἐποχῆς, αἵτινες δὲν συνδέονται μὲν πρὸς τὸ θέμα τοῦ λόγου ἡμῶν παρέχουσιν ὅμως ὠφέλειάν τινα ἐκ τῆς γνώσεως καὶ τούτων.

Ἐπειδὴ ὡς ἐκ τῆς εὐπορίας καὶ ἐκδικιτήσεως τῶν ἠθῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ ὑπερεπλόνασαν ἀφ' ἑνὸς μὲν ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐκθέτων, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὁ ἀριθμὸς τῶν ὀφρῶν, ἐσκέφθησαν πολλοὶ, ὅπως καταστήσῃσι γεωργικὰς τινὰς ἀποικίας ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ αὐτῶν, ἵνα τὰ μὲν ἡ τύχη κατέλιπε, τὰ δὲ ἡ ἰδιοτροπία καὶ διαφθορὰ ἔφερον εἰς τὸν κόσμον.

Τὰ ὀφρῶντροφεία, Κύριοι, παρὰ τοῖς ἀρ-

χαίοις ἦσαν ἄγνωστα. Περὶ τῶν χηρῶν καὶ ὀφρῶν ἐπρονόουν οἱ κηδεσταὶ καὶ σπανίως ἡ πολιτεία. Ἐὰν δὲ που τοιαῦτα ἐξετίθεντο ἐπρονόουν οἱ λαμβάνοντες αὐτὰ, ἀλλὰ τὰ κατέταττον πάντοτε εἰς τὴν τάξιν τῶν δούλων τῶν καὶ διὰ τοῦτο ἴσως αἱ πολιτεῖαι οὐδεμίαν ἀνάγκην εἶχον περὶ αὐτῶν νὰ σκεφθῶσιν. Ὅπόταν ὁμοῦς ἡ χριστιανικὴ θρησκεία ἀπληθύνετο τὸν ἄνθρωπον, καταργήσασα τὴν δουλείαν, τότε ἤρξαντο σκεπτόμενοι καὶ περὶ αὐτῶν.

Ἐπὶ Κωνσταντινοῦ λοιπὸν τοῦ Μεγάλου ἤρξαντο ἰδρῶμενα βρεφοτροφεία, ἀλλ' ἄνευ τινος τακτικοῦ ὀργανισμοῦ ἀποβλέποντος καὶ τὸ μέλλον τῶν ἐκτροφεμένων. Ἐν ἔτει ὁμοῦς 787 ἀπὸ Χριστοῦ ἰδρῶθη τὸ πρῶτον ἐν Μεδιολάνῳ ὀφρῶντροφεῖον ὑπὸ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Δαλθέου. Ἐν δὲ τῇ Γαλλίᾳ τῷ 1480 ἐπὶ τὸ συστηματικώτερον. Ἀλλ' ὡς πάντοτε συμβαίνει, εἰς πᾶσαν ἀγαθὴν πρᾶξιν νὰ παρῆσιν καὶ ἡ ἀπάτη, οὕτω καὶ ἐν τοῖς ὀφρῶντροφείοις. Εἰ καὶ διέκρινον ταῦτα ἀπὸ τῶν ἐκθέτων βρεφῶν, παρῆσιν ὁμοῦς καὶ εἰς τὰ μὲν, καὶ εἰς τὰ δὲ, τέκνα γονέων φυγοπόνων ἐπὶ προφάσει ἀκροτάτης ἐνδείας. Κατὰ συνέπειαν τὸ δημόσιον ταμεῖον ἐπεβαρύνετο ἀδίκως δι' ὑπερόγκων συντάξεων. Ἦναγκάσθησαν λοιπὸν νὰ περιστείλωσι τὴν κατάχρησιν ἀφ' ἑνὸς, προνοήσῃσι δὲ ἀφ' ἑτέρου καὶ περὶ τῆς παραιτέρω ἀσφαλείας τῶν διατραφέντων.

Ἦρξαντο λοιπὸν τοῖς μὲν νεάνισι διδάσκοντες τὰ θαλάσσια ἔργα, τοῖς δὲ παισὶ τὰς βαναύσους τέχνας. Ἐν τῷ 19 αἰῶνι διανοήθησαν διὰ τῶν ἐκθέτων νὰ συστήσῃσι γεωργικὰς ἀποικίας καὶ δὴ τῷ 1834 συνέστη ἐργετικὴ τῆς ἐταιρίας ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Bandan-Bosch, ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ πρίγκιπος Φριδερίκου τῆς Ὁλλανδίας καὶ ἰδρῶσε τρεῖς ἀποικίας ὣν τὴν πρώτην ἐπὶ τοῦ μερί-

ματος τοῦ Over-yssel. Ἀλλ' εἰ καὶ κατ' ἀρχὰς ἐπέτυχον κατενόησαν ὁμοῦς βραδύτερον ὅτι ἀποικίαι ἐκθέτων ἐν Εὐρώπῃ καὶ ὑπὸ κηδεμονίαν μάλιστα τιθέμεναι δὲν δύνανται νὰ εὐδοκίμησωσι προσηκόντως. Τὸ αὐτὸ δὲ ἀποτέλεσμα εὗρον καὶ ἐν Βελγίῳ. Ἀλλ' ἐν Γαλλίᾳ κατενόησαν ἐγκαίρως καὶ ἀπέστειλαν ὅπως καὶ ἀποστέλλουσι μέγαν ἀριθμὸν τοιοῦτων εἰς Ἀλγερίαν καὶ εἰς τὰς λοιπὰς κτήσεις αὐτῆς.

Ἀπεδείχθη ὁμοῦς, Κύριοι, ὅτι τὰ ἐκθετὰ οὐδέποτε δύνανται νὰ φθάσωσι διὰ τῆς ἀγωγῆς εἰς βαθμὸν ἀρετῆς ἴσον πρὸς τὰ νόμιμα τέκνα. Εὐχῆς λοιπὸν ἔργον θὰ ἦτο, ἂν οἱ νομοθέται ἐσκέπτοντο περὶ τοῦ πῶς νὰ περιορίσωσι τὴν αὐξάνσιν αὐτῶν καὶ οὐχὶ πῶς νὰ βελτιώσωσι τὴν θέσιν των. Διότι ὁ αὐξων ἀριθμὸς αὐτῶν ἀποβαίνει ὀλέθριος καὶ εἰς αὐτὰ καὶ εἰς τὰς κοινωνίας. Ἐὰν δὲ συμβουλευθῶμεν τὰς στατιστικὰς, θέλομεν ἰδεῖ ὅτι ἀποθνήσκουσι μεθ' ὅλην τὴν περιποίησιν, ἣν ἐν τοῖς καταστήμασι λαμβάνουσι 52 0)0 περίπου τὸ πρῶτον ἔτος καὶ 72 0)0 μέχρι τοῦ δωδεκάτου. Ἐκ τῶν ἑκατῶν δηλ. τῶν γεννηθέντων τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἀποθνήσκουσι 48 τὸ πρῶτον ἔτος καὶ 22 ἐκ τῶν ὑπολειφθέντων μέχρι τοῦ εἰκοστοῦ· ὀλίγα δὲ φθάνουσι τὸ τριακοστὸν. Ἀλλὰ πόθεν προέρχεται τοῦτο; Βεβαίως ἡ πηγὴ τοῦ κακοῦ ἔγκειται οὐχὶ εἰς τὴν περιποίησιν, ἀλλ' εἰς τὴν κατάχρησιν τῶν μητέρων, αἵτινες μυρία ἐπινοοῦσι μέσα ὅπως καλύψωσι τὴν αἰσχύνην αὐτῶν.

Τοιοῦτον, Κύριοι, τὸ θέμα ἡμῶν ἐὰν που ἐσφαλμένως ἔκρινα ζητῶ συγγνώμην παρὰ τοῦ φιλομούσου ἀκρατηρίου. Ἐὰν δὲ δικαίως μηδεὶς ὑμῶν ἀποκάμῃ, ἐὰν ἐνδιατρίψω εἰς τὸ συμπέρασμα τοῦ λόγου μου, ὅπερ καὶ τὸ μάλλον ἐνδιαφέρον εἰς τὴν παρούσαν ἐποχὴν.

Εἶδομεν, Κύριοι, τίνα τὰ παρακαλύσαντα τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν ἔνωσιν αἵτια ἐν τῇ ἀρχαίῳ

τητι. Εἶδομεν δὲ ἀφ' ἑτέρου καὶ ὅτι ὁ Ἕλλην ἐφθασεν εἰς τὸν κολοφῶνα τῆς δόξης διὰ τῆς φιλοπατρίας καὶ τοῦ ἠρωϊσμοῦ, διὰ τῆς πρὸς τὴν πρόδοον κλίσεως καὶ τῆς πρὸς τὴν παιδείαν αὐτοῦ βοπῆς. Ἀλλ' εἶδομεν ἀφ' ἑτέρου καὶ ὅτι περιέπεσε καὶ εἰς τὸν ἔσχατον ἐξευτελισμὸν διὰ τῶν παθῶν του. Ὁ ἐθνικός ἐξευτελισμὸς ἤρξατο ἀπὸ τοῦ Αυσάνδρου καὶ ἔληξε μέχρι τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὅτε τὸ ἔθνος ὑπέκυψε εἰς τὴν τελευταίαν αὐτοῦ δοκιμασίαν. Ὅπως δὲ κανανοσῆται καὶ τὸ ἔσχατον τοῦ ἐξευτελισμοῦ αὐτοῦ ἀρκεῖ νὰ ἀναγνῶσιν τὸν Πλούταρχον ἐν βίῳ Φλαμινίου. Ἡ Ἑλλάς εἰσῆλθεν εἰς τὸ στάδιον τοῦ ἐξευτελισμοῦ τῆς διὰ τοῦ ψηφίσματος τῶν Ῥωμαίων τοῦ κηρύττοντος αὐτὴν πᾶσαν αὐτόνομον. Ἐθνος, Κύριοι, ὅπερ περιμένει ἔξωθεν τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῦ δὲν εἶναι ἀξιὸν ἐλευθερίας. Ὅμολογοῦμεν ὅτι ὁ Ἕλλην ὡς ἄτομον ἔχει ἀρετὰς πλείονας ἢ τὰ ἄλλα ἔθνη, ὡς ἔθνος ὁμοῦς ἔχει ἐλαττώματα πλείονα ἢ τὰ ἄλλα ἔθνη. Τὰ ἐλαττώματα ταῦτα ἤδη ὀφείλομεν νὰ ἀπορρίψωμεν ἀφ' ἡμῶν διὰ τῆς ἀληθοῦς φιλοπατρίας καὶ διὰ τινος πολιτικῆς ἀγωγῆς καὶ μορφώσεως. Πολιτικῆς δὲ λέγοντες ἐννοοῦμεν ὅτι ἕκαστος πολίτης ὀφείλει νὰ γινώσκῃ τὴν ἀξίαν αὐτοῦ ἐν τῇ πολιτείᾳ, νὰ χρῆται δὲ τῇ ψήφῳ του ἐπαξίως τοῦ ἀνεξαρτήτου αὐτοῦ δικαιώματος καὶ νὰ μὴ μολύνῃ αὐτὴν ἐντὸς τοῦ βροχῶρου τῶν παθῶν. Ἡ ψήφος εἶναι ἡ δύναμις καὶ τὸ κύρος τοῦ νόμου, ὁ νόμος τὸ κράτος καὶ ἡ ἰσχὺς τῆς πατρίδος. Ἡ δικαία δὲ χρῆσις αὐτῆς εἶναι δικαία ὑπηρεσία τῇ πατρίδι, ἣτις εἶναι ἀνωτέρα πάσης προσωπικῆς ὑποχρεώσεως.

Κύριοι, ἐπέστη ὁ καιρὸς ἔργων μεγάλων ἐν τῇ Ἀνατολῇ. Τὸ μέμφεσθαι ἡμᾶς αὐτοὺς ἐπὶ ἀδυναμίᾳ ἐλέγχει οὐ μόνον ἄνοιαν, ἀλλὰ καὶ ἀβελτηρίαν. Ὅπως τὴν ἀδυναμίαν εἰς Ῥώμην καὶ εὐεξίαν μετατρέψωμεν δεόμεθα αὐταπαρ-

νήσεως καὶ φιλοπατρίας ἀληθοῦς. Πρέπει τέλος νὰ ἐνοήσωμεν ὅτι ζῶντες διὰ τὴν πατρίδα, ζῶμεν δι' ἑαυτοῦς. Ἡ πατρίς εἶναι ἡ ἰδανικότης ἢ ἔλκουσα εἰς ἑαυτὴν τὰς εὐαισθητοὺς ψυχάς. Ἄς εἶναι λοιπὸν καὶ τὸ ἴνδαγμα τῆς ἀφοσιώσεως ἐνὸς ἐκάστοι ἡμῶν. Ἡ πατρίς δεῖται τῆς ἀγάπης ἡμῶν, ἡμεῖς δὲ τῆς περιθάλψεως αὐτῆς. Ἄς ἀποδείξωμεν διὰ τῶν ἔργων τὴν πρὸς αὐτὴν ἀγάπην ἡμῶν, ἃς δεῖξωμεν εἰς τὰ ἄλλα ἔθνη οὐχὶ ὅτι ζῶμεν, ἀλλ' ὅτι ἀνεγεννήθημεν ἐν τῇ ἐνότητι πλήρεις δυνάμεως καὶ ἐνεργείας, καὶ ὅτι ἐσμεν ἔτοιμοι ὅπως διὰ τῶν ἔργων διεκδικήσωμεν τὰ δικαιώματα ἡμῶν ἐνώπιον τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου. Ἄς δεῖξωμεν ὅτι εἰσῆλθομεν εἰς νέον πολιτικὸν στάδιον δι' ἐλπίδος ἔχοντες ὅπως ἀναφανῶμεν ἐφάμιλλοι τῶν ἡμετέρων προγόνων εἰς ἔργα ἡρωϊκά. Ἐπὶ δισχίλια καὶ ἐπέκεινα ἔτη ἐκυοφορεῖτο ἡ ἐνότις τῆς Ἑλλάδος. Ἡ ἀναγέννησις αὐτῆς ἔστω καὶ ἡ ἀνανέωσις τῆς ἐνεργείας αὐτῆς ἐν τῷ σταδίῳ τῆς πνευματικῆς ἀμίλλης, ἥτις μέλλει ὁσονούπω νὰ μετατρέψῃ τὰς ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἐπικρατούσας ἀρχάς. Πρὸς τοῦτο· Ζήτω τὸ ἔθνος! Ζήτω ὁ Βασιλεὺς ἡμῶν!

Ἡ ἀνωτέρω πραγματεία ἀνεγνώσθη ἐν τῷ ΣΕΡΑΠΕΙΩ Συλλόγῳ Ἀλεξανδρείας. Β. Δ.

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΙΣ

ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ
ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΑ ΤΗΣ ΒΡΑΣΙΛΙΑΣ
ΔΟΝ ΠΕΤΡΟΝ.

Τὴν 29 Δεκεμβρίου, ἡμέραν Δευτέραν, καὶ κατὰ τὴν 7ην ὥραν μ. μ. ἢ Α. Μ. ὁ Αὐτοκράτωρ Δὸν Πέτρος ἐδέξατο εἰς ἀκρόασιν τὸν Πρόεδρον τοῦ Συλλόγου, συνοδευόμενον ὑπὸ τοῦ Γραμματέως, Κ. Στ. Καψαμπέλη.

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Συλλόγου ἐγχειρίζων τῷ Αὐτοκράτορι τὸ δίπλωμα ἐπιτίμου Προέδρου τοῦ Συλλόγου, γεγραμμένον ἐπὶ περγαμνῆς καὶ δι' ἀρχαϊκῶν

χαρακτήρων, καὶ τὸν Α' τόμον τοῦ Κέκροπος, προσεφώνησεν Αὐτῷ γαλλιστὶ τὰ ἑξῆς, ἐπαφῆσας καὶ ἐγγραφον τὴν προσφώνησιν ταύτην τῷ Αὐτοκράτορι :

Μεγαλειότατε!

Εἷς τῶν σοφῶν προγόνων μας ἐξήνεγκεν ἐν τῇ ἀρχαιότητι τὸ ἀξίωμα, ὅτι οἱ λαοὶ τότε μόνον ἠδύναντο νὰ εὐδαιμονήσωσιν, ὅταν ἢ ἐκλέγωσιν ὡς βασιλεῖς των φιλοσόφους, ἢ εὐτυχῶσι νὰ βασιλεύωνται ὑπὸ ἡγεμόνων φιλοσόφων. Ἡ μεγάλη δ' ὅμως αὐτῆ, καὶ κατὰ θεωρίαν ἀκαταμάχητος, ἀλήθεια σπανιώτατα ἐπεσφραγίσθη ἐμπράκτως· διότι, δυστυχῶς διὰ τοὺς λαοὺς, αἴεποτε, καὶ σήμερον ἔτι, οἱ σοφοὶ καὶ ὄντως φιλόσοφοι βασιλεῖς εἶναι τοσοῦτο σπάνιοι, ὥστε τυγχάνουσι σπάνιοι τοῦ κανόνος ἐξαιρέσεις.

Ἐνδοξον ἐν τούτοις καὶ λαμπρὸν παράδειγμα, τελείως ἐπικυροῦν τὸ λόγιον τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνος φιλοσόφου, ἀνευρίσκεται ἐν Ὑμῖν. Ὁ πεπολιτισμένος κόσμος θαυμάζει ὄντως ἐν τῷ σεπτῷ προσώπῳ Ὑμῶν τὸν ἀληθῆ φιλόσοφον βασιλέα, ὅστις οὕτως εὐτυχῶς συμβιβάζει τὰ ὑψηλὰ καὶ αὐστηρὰ τῆς ἡγεμονείας καθήκοντα μετὰ τῶν εὐμενῶν καὶ φιλανθρώπων τῆς φιλοσοφίας ἀρχῶν. Μακάριοι ὄντως οἱ λαοὶ, ὧν αἱ τύχαι ὑπάρχουσιν ἐν ταῖς χερσὶ φιλοσόφου καὶ φιλοστόργου πατρὸς ὡς Ὑμᾶς!

Ὁ πεπολιτισμένος κόσμος ὅλος εὐγνωμονεῖ πρὸς Ὑμᾶς διὰ τοῦτο, Μεγαλειότατε, ἐξ ἴσου μετὰ τοῦ Βρασιλιανοῦ ἔθνους, ὅπερ καθίστατε εὐτυχές· διότι ἐν Ὑμῖν ἐνορᾷ ἀληθῆ τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ ἀπόστολον, σοφὸν τῶν εὐεργετημάτων αὐτοῦ εἰσαγωγέα παρὰ ἔθνη μεμακρυσμένῳ καὶ ἐν τῇ τρυφερᾷ ἔτ' τοῦ βίου του ἡλικίᾳ εὐρισκομένῳ.

Ἡμεῖς ἰδίως, οἱ νεώτεροι Ἑλληνες, οἱ πᾶ-

σαν τὴν ζωτικὴν ἡμῶν δύναμιν ἀντλοῦντες ἐκ τῶν ἀναμνήσεων τῶν ἐνδόξων προγόνων μας, καὶ φρονοῦντες, ὅτι ὁ νεώτερος πολιτισμὸς ἀποβρέει τελείως ἐκ τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνισμοῦ, καὶ δὲν εἶνε ἡ συνέχεια καὶ μεταμόρφωσις αὐτοῦ, ἡμεῖς, λέγω, θεωροῦμεν πάντα σοφὸν καὶ εἰς τὸ καλὸν τῆς ἀνθρωπότητος ἀφωσιωμένον ἄνθρωπον, ὡς ὀπαδὸν πράγματι τοῦ Ἑλληνισμοῦ, καὶ ὡς τοιοῦτον σεβόμεθα καὶ στέργομεν αὐτὸν ἐξαιρετικῶς.

Ἴδου, Μεγαλειότατε, ἡ πηγὴ καὶ ἡ ἀρχὴ τοῦ θαθεοῦ σεβασμοῦ καὶ τῆς εἰλικρινοῦς σοργῆς, ἣν τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος τρέφει πρὸς Ὑμᾶς. Ἡ δὲ παρὰ τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου ἀναγόρευσις Ὑμῶν ὡς ἐπιτίμου Προέδρου δὲν εἶνε ἡ πιστὴ ἀντανάκλασις τῶν πανεθνῶν τούτων πρὸς Ὑμᾶς αἰσθημάτων.

Εὐδοκήσατε λοιπὸν ν' ἀποδεχθῆτε τὸ δίπλωμα τῆς ἀναγορεύσεως ταύτης ὡς ἀσθενὲς τεκμήριον τοῦ πρὸς Ὑμᾶς εἰλικρινοῦς σεβασμοῦ καὶ θαυμασμοῦ τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου, καὶ νὰ ἐμψυχώσητε οὕτω τὰ ἔργα τῆς καθαρῶς φιλολογικῆς ταύτης ἐπιχειρήσεως ἡμῶν, ἐπιδαψιλεύοντες αὐτῇ τὴν Ὑμετέραν ὑψηλὴν εὐνοίαν καὶ προστασίαν.

Δέξασθε δ' ἅμα εὐμενῶς καὶ τὴν προσφορὴν τοῦ Α' τόμου τοῦ ἡμετέρου περιοδικοῦ ὁ Κέκροπος καὶ εὐδοκήσατε νὰ ἐπιτρέψητε ἡμῖν, ὅπως τακτικῶς ἐπὶ τὸ μέλλον ἀποστέλωμεν Ὑμῖν τὰ μηνιαῖα φυλλάδια.

Πρὸς ταῦτα ὁ Αὐτοκράτωρ ἀπήντησε λίαν φιλοφρόνως, ἀποδεξάμενος εὐμενῶς τὸ δίπλωμα καὶ τὸ βιβλίον καὶ ἐκφράσας ζωηρῶς τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ λαμβάνῃ τακτικῶς τὰ μηνιαῖα αὐτοῦ φυλλάδια.

Μετὰ ταῦτα ἡ Α. Μ. προσκαλέσασα τὸν τε Πρόεδρον καὶ τὸν Γραμματέα νὰ καθίσωσι, συνδιελέχθη μετ' αὐτῶν

ἐφ' ἡμίσειαν περίπου ὥραν περὶ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ Ἑλλήνων καὶ Ἑλληνικῶν σχολείων μετὰ λεπτομεροῦς περιεργείας, τρανῶς ἐκφραζούσης τὸ ἐνδιαφέρον Αὐτῆς, περὶ τῶν ἐν Τροίᾳ, Μυκῆναις καὶ Ὀλυμπίᾳ ἀνασκαφῶν καὶ περὶ τῶν ἐξ αὐτῶν γενομένων σπουδαίων ἀνακαλύψεων, ἐκφράσας λίαν ἐμβριθεῖς περὶ αὐτῶν σκέψεις, καὶ τέλος ἐγερθεὶς ἀπεχαιρέτησεν αὐτοὺς φιλοφρονέστατα.

ΑΥΤΟΓΡΑΦΟΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

Ἀπευθυνθεῖσα πρὸς τὸν Σύλλογον ὑπὸ τοῦ Αὐτοκράτορος τῆς Βρασιλίας γαλλιστὶ.

Ἀποδέχομαι μετὰ ζωηρᾶς εὐχαριστήσεως τὸν τίτλον ἐπιτίμου Προέδρου τοῦ ἐν Καίρῳ Συλλόγου· διότι καὶ ἀλλαχοῦ, ὡς καὶ ἐνταῦθα, ἐξετίμησα ἤδη τὰς προσπαθείας, ἃς τὰ τοιαῦτα σωματεῖα καταβάλλουσι πρὸς διάδοσιν τῆς παιδείας μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων, καὶ πρὸς διατήρησιν τῶν ἐνδόξων αὐτῶν φιλολογικῶν καὶ καλλιτεχνικῶν παραδόσεων.

ΔΟΝ ΠΕΤΡΟΣ Δ' ΑΛΚΑΝΤΑΡΑ.

Ἐν Καίρῳ τῇ 14 Ἰανουαρίου 1877.

Ἐν Σμύρνῃ τῇ 13 Νοεμβρίου 1876.

Ἑλλόγιοι Κύριοι.

Μετ' ἀνεκφράστου χαρᾶς εἶδον ἐν τοῖς δύο τελευταίοις φυλλαδίοις τοῦ πολιτίμου «Κέκροπος» σελίδας τινὰς αὐτοῦ ἀφιερωνόμενας εἰς τὴν ἔκδοσιν καὶ περιγραφὴν τῆς κατὰ τοὺς μέσους χρόνους φιλολογίας ἡμῶν· πολλοῦ ἐπαίνου ὄντως καὶ τιμῆς εἶσθε ἄξιοι, διότι ὑμεῖς πρῶτοι μετὰ τὴν παῦσιν τῶν καλλίστων περιοδικῶν «Πανδώρας» καὶ «Φιλίστορος», τῶν ὡς ἔδει συνεισενεχόντων τὸν ὄβολόν αὐ-

τῶν εἰς τὸ ταμεῖον τῆς πτωχῆς νῦν μὲν, ἀλλὰ πλουσίαν οἰωνίζομένης τὴν συγκομιδὴν μεσαιωνίου καὶ νεοελληνικῆς ἡμῶν φιλολογίας, ὑμεῖς πρῶτοι μετ' ἐκείνους κατιδόντες τὴν ἔλλειψιν ταύτην ἀνελάβετε τὴν ἔκδοσιν χειρογράφων, δι' ὧν πολὺ φῶς δύναται νὰ ἐπεχυθῆ ἐπὶ τε τῆς ἱστορίας καὶ γλώσσης τοῦ κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας Ἑλληνισμοῦ. Εὐχόμενος δ' ὑμῖν, ὅπως αἱ ὀλίγαι αὗται σελίδες τοῦ «Κέκροπος» φανῶσιν ὠφέλιμοι τῇ φιλολογίᾳ ἡμῶν καὶ ὅπως μὴ ἀπαυδήσητε ἐργαζόμενοι περὶ τὸ ἄχαρι τοῦτο ἔργον τῆς ἐκδόσεως σητοβρώτων καὶ κεκονιαμένων χειρογράφων, σὰς παρακαλῶ νὰ μοι ἐπιτρέψητε νὰ ὑποβάλω ὑμῖν ἐνίας παρατηρήσεις ἐπὶ τινος ποιήματος τοῦ πρώτου χειρογράφου.

Εἶναι δὲ τὸ ποίημα τοῦτο τὸ τοῦ Γεωργίου Ζυγαβινοῦ περὶ τῶν ἐπτὰ φωνηέντων. Τὸ ποίημα τοῦτο σώζεται χειρογράφου καὶ ἐν τινι χειρογράφῳ τῆς βιβλιοθήκης τῆς ἐνταῦθα Εὐαγγελικῆς Σχολῆς, οὗ περιγραφὴν ἐποίησάμην ἐν τῷ 49 φύλλῳ τῆς ἐν Ἀθήναις ἐκδιδομένης ἄλλοτε «Νέας Ἑλλάδος», αὐτόθι ἐξέδωκα συνάμα καὶ τὰ τεμάχια δι' ὧν ὑμεῖς ἐσυμπληρώσατε τὴν ἔκδοσιν τοῦ Κ. Μίλλερ. Ἦδη δὲ ὁ Κ. Μίλλερ ἐκδίδει ἐν τῇ ἐφετεινῇ ἐπετηρίδι τοῦ Συλλόγου τοῦ πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν Ἑλληνικῶν σπουδῶν κτλ. τὰ ἐλλείποντα ἐκ τῆς ἐκδόσεώς του μέρη, ὅπερ ἐπεμψα αὐτῷ ἐκ τοῦ ἐνταῦθα ἀντιγράφου.

Τὸ ποίημα δὲ τοῦτο σώζεται ἐπίσης χργρ. ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς Βιέννης (ὡς μαρτυροῦσιν ὁ Ἀλλάτιος (de Georgiis 6. 350) ὁ Φαβρίκιος (Biblioth. Graec. t. VII. 6. 45) ὁ Henrichsen (Ueber die politischen verse 6. 124) ὁ Κοδρικᾶς (Μελέτ. τῆς Ἑλλ. κοινῆς διαλέκτ. τ. Α'. 6. 156) καὶ ὡς καὶ ἐν τῇ «Νέᾳ Ἑλλάδι» καὶ ἐν τῇ ἐνταῦθα ἐκδιδομένῃ ἐφημερίδι Ἰωνία ἔγραψα,) ἀποδιδόμενον, ὡς καὶ τὸ ὑμέτερον ἀπόγραφον τῷ Γεωργίῳ Ζυγαβινῷ. Τὸ ἡμέτερον ὅμως ἀντίγραφον οὐ προσδιορίζει ἀκριβῶς ὡς συγγραφέα τὸν Ζυγαβινόν, ἀλλὰ τοιάνδε φέρει ἐπιγραφὴν: «Κυροῦ Γεωργίου τοῦ Ζυγαβινοῦ περὶ τῶν ἐπτὰ φωνηέντων ποῦ δασύονται καὶ ποῦ ψιλοῦνται καὶ περὶ ἀντιστοίχων τινῶν δὲ λέγουσιν ὅτι τοῦ Πτωχοπροδρόμου κύρ Θε-

οδώρου ὑπάρχουσιν, οἳ καὶ μάλλον, ὡς οἶμαι, ἀληθεύουσιν.» Διὸ καὶ ὁ Κ. Μίλλερ δὲν πιστεύει τὸ ποίημα τοῦτο ὡς ἔργον τοῦ Ζυγαβινοῦ οὐ μὴν ἀλλὰ οὐδὲ τοῦ Πτωχοπροδρόμου, γράφων μοι οὕτω «ὡς πρὸς τὰ ὀνόματα τὰ ὁποῖα εἶναι εἰς τὴν ἀρχὴν, θὰ πιστεύσω δυσκόλως ὅτι Θεόδωρος ὁ Προδρόμος ἢ Εὐθύμιος ὁ Ζυγαβινός εἶναι οἱ συγγραφεῖς τῶν λεξικῶν τούτων εἰς τὰ ὁποῖα φαίνονται σφάλματα ἀνθρώπων οὕτω σοφῶν ἀνάξια,» πρὸς ἃ ὅμως ἀπήντησα ὅτι δὲν εἶναι δύσκολον νὰ πιστεύσωμεν τοῦτο, καθ' ὅτι δὲν εἶναι πρώτη φορά καθ' ἣν πεπαιδευμένοι ἄνδρες τοῦ μεσαιῶνος φαίνονται ἡμῖν ὡς συγγραφεῖς τοιούτων ἀδοκίμων λεξικῶν ἢ μάλλον γλωσσαρίων γραμματικῶν διότι καὶ αὐτὸς ὁ Ψελλὸς ἔχει «στίχους πολιτικούς πρὸς τὸν βασιλέα Κύριον Κωνσταντῖνον τὸν Μονομάχον περὶ τῆς γραμματικῆς», ὁ Μάξιμος Πλανοῦδης κ. ἄ. Ἄλλ' ἀφ' ἑτέρου συγγραφεὺς τοῦ ποιήματος δὲν εἶναι ὁ Εὐθύμιος Ζυγαβινός, ὁ ὄντως ἀληθὴς πεπαιδευμένος τοῦ καιροῦ του, ἀλλ' ὁ Γεώργιος Ζυγαβινός, ὅψ' οὐ τὸ ὄνομα ἔχομεν τὸ λεξικὸν τοῦτο καὶ τινὰ ἄλλα ὑπὸ Ἀλλατίου ἀναφερόμενα ὥστε νομίζω ὅτι δὲν εἶναι δύσκολον νὰ πιστώσωμεν ὅτι ὁ Γ. Ζυγαβινός τυγχάνει συγγραφεὺς τῶν λεξικῶν τούτων. Ἦδη ὅμως τὸ ὑμέτερον ἀπόγραφον δίδει ψῆφον ὑπὲρ ἐμοῦ, φέρον καὶ τοῦτο ὡς συγγραφέα τὸν Γεώργιον Ζυγαβινόν. Ποιήσητε δ' ἄριστον ἔργον, ἐὰν πέμψητε τὰ δύο ταῦτα φυλλάδια τοῦ «Κέκροπος» τῷ Κ. Μίλλερ πρὶν ἢ ἐκδοθῆ ἢ Ἐπετηρίδι, ὅπως ποιήσῃ ὑστερογραφικὴν τινὰ σημείωσιν εἰς τὸ συμπλήρωμα τῶν λεξικῶν, ὅπερ ποιεῖ, ὡς εἶπον, ἐν τῇ ἐφετεινῇ ἐπετηρίδι.

Ἐπιλαμβάνομαι δὲ τῆς περιστάσεως νὰ πέμψω ὑμῖν ἐν ἀντίτυπον τῆς ἐσχάτως ἐκδοθείσης διατριβῆς μου περὶ τοῦ Βυζαντινοῦ λογίου Μιχαήλου Ἀποστόλου, ἣν ἐλπίζω ὅτι θέλετε δεχθῆ διὰ τὴν βιβλιοθήκην τοῦ ἐπὶ ταυούτοις αἰσίοις οἰωνοῖς ἀρχαμένου Συλλόγου.

Δέχθητε ἐπὶ τούτοις, ἐλλόγιμοι Κύριοι, τὴν διαβεβαίωσιν τῆς πρὸς ὑμᾶς ἐξαιρέτου ὑπολήψεώς μου, μεθ' ἧς διατελῶ

Ὁλος ὑμέτερος

Γ. Κ. ΥΠΕΡΙΑΗΣ.